

Igazságügyi gyarmatosítás ma

A FRANCIA O VERSEAS BÍRÓSÁGOK

MATHILDE COHEN, Connecticuti Egyetem

ABSZTRAKT

Franciaország az európai kontinensen kívül is fenntart egy bírósági rendszert az úgynevezett tengerentúli régiókban, például Martinique-on és Új-Kaledóniában. Az 1940-es évekig gyarmatként tartott területek a francia állam részévé váltak, különböző mértékű autonómiával. E cikk eredeti kvalitatív és levéltári kutatásokra támaszkodva azt állítja, hogy e tengerentúli bíróságok révén Franciaország jogilag továbbra is a gyarmati hatalom hagyományos szerepét tölti be, annak ellenére, hogy deklarálta a nemzetállami, köztársasági modell mellett. Az alárendelő diskurzusok és a gyarmati struktúra elemei túléltek a nem birodalomra való áttérést, és továbbra is erős befolyást gyakorolnak a bíróságok működésére, különösen a bírák és ügyészek kinevezésének és előléptetésének módjára. Ezt a tanulmányt úgy is kell értelmezni, mint hozzájárulást ahhoz a tudományos kutatáshoz, amely azt vizsgálja, hogy a bírósági rendszerek világszerte hogyan küzdenek meg a gyarmatosítás örökségével a szervezeti struktúrájuk és gyakorlatuk kialakításában.

Franciaország a 16. századtól kezdve gyarmatbirodalmat épített ki, amely a két világháború közötti csúcspontján mintegy 65 millió alattvalót számlált több kontinensen. A jog központi szerepet játszott a birodalmi projektben - különösen a gyarmati bíróságok létrehozása jelentette egy terület végső kisajátítását, a gyarmatosítottak feletti ellenőrzés kiterjesztését (Fabre 2005, 649). A második világháború után egyes gyarmatok függetlenné váltak, míg mások francia ellenőrzés alatt maradtak, különböző jogi státuszok és az autonómia különböző fokai mellett. Franciaország mind a mai napig fenntartja adminisztratív, politikai, katonai és gazdasági ellenőrzését egy sor Európán kívüli "tengerentúli" (*outré-mer*) régió felett, mint például Guadeloupe, Francia

Hálás vagyok a kutatás résztvevőinek, akik beleegyeztek, hogy részt vesznek ebben a tanulmányban, és gyakran önkéntesnek adták idejüket az interjúkhoz. A korábbi vázlatokkal kapcsolatos hasznos beszélgetésekért és észrevételekért köszönetet mondok Christian Bursetnek, Erin Delaneynek, Elizabeth Emensnek, Tanya Hernandeznek, Carolijn Kuipersnek, David Lawnak, Sarah Mazouznak, Sherally Munshinak, Jacqueline Rossnak, Kristen Stiltnek és Steven Wilfnek, valamint az International Society of Public Law konferencia panel The Judiciary: A birodalomtól a posztkoloniális szerkezetekig. A kutatási segítségért köszönetet mondok Emilie Dajer-Pascalnak és Cécile Flahaut-nak. A könyvtári segítségért köszönetet mondok a Connecticuti Egyetem jogi könyvtárának munkatársainak, különösen Maryanne Daly-Doran-nak. A szerzővel a mathilde.cohen@uconn.edu címen lehet kapcsolatba lépni.

Guyana, Martinique, Réunion és Új-Kaledónia. Ezek a területek együttesen a francia lakosság 4%-ának2016, megfelelő millió2.6 lakost számláltak (INSEE 2016). Ott a bírósági rendszer továbbra is az egyik legkiemelkedőbb folytonosság a gyarmati és a posztkoloniális korszak között, amely a francia törvények, nyelv és kultúra több ezer kilométerre történő ráerőltetését hordozza.

Ez a cikk kvalitatív empirikus és archív kutatásokra támaszkodva elemzi a tengerentúli bíróságok jelenlegi működését kísérő, strukturáló és legitimáló diskurzusokat. A fő állítás az, hogy e bíróságokon keresztül Franciaország továbbra is jogi értelemben vállalja a gyarmati hatalom hagyományos szerepét, különösen a faji hierarchiák fennmaradása révén, annak ellenére, hogy deklarálta elkötelezett a nemzetállami, köztársasági modell mellett (Wilder 2001). Az alárendelő diskurzusok és a gyarmati struktúra elemei túlélték a nem birodalomba való átmenetet, és továbbra is erős befolyást gyakorolnak a bíróságok működésére, különösen a bírák és ügyészek kinevezésének és előléptetésének módjára. Különösen az a nemzeti politika, amely szerint a bírának bíróságról bíróságra kell váltaniuk, és ezért nem maradhatnak néhány évnél tovább egy adott helyen, hátrányosan érinti a tengerentúli állampolgárokat, akik számára az áthelyezés azt jelentheti, hogy több ezer kilométerre költöznek otthonuktól.¹ A "tengerentúli őshonos állampolgárok" alatt azon fajilag, etnikailag és kulturálisan sokszínű embercsoportot értem, akiknek a családja generációk óta a tengerentúli régiókban él - akár azért, mert őshonosak az adott területen, akár azért, mert elrabolták és rabszolgasorba hurcolták őket, akár azért, mert bérmunkásként vagy munkásként érkeztek, akár azért, mert gyarmatosítóként érkeztek -, szemben a főként fehér nagyvárosi polgárokkal, akik a szárazföldről néhány évre a tengerentúltra költöznek. A posztkoloniális köztársaság deklarált célja, hogy a központ és a periféria területén egyenlő és egységes bánásmódot biztosítson, így a tengerentúli bíróságokon a fehér nagyvárosi *bírák* dominanciájának fenntartását, sőt talán még erősítését is eredményezte.

A francia tengerentúli igazságszolgáltatási rendszer elemzése hozzájárul a birodalomtörténetek árnyalásához (Barkey 2008; Burbank és Cooper 2010), amely szerint a birodalmak a különbségek létrehozásával uralkodtak, szemben a nemzetállamokkal, amelyek egységes törvényeket követnek az egyetlen politikai közösségnek tekintett polgárok számára. A francia esetben, ha a birodalomtól való eltávolodás az integráció, az asszimiláció és az egalitarizmus politikáját követelte meg, a tengerentúli bíróságok működése azt mutatja, hogy az integráció az, ami szegmentációt eredményez, az asszimiláció az, ami megkeményíti a különbségeket, és az egalitarizmus az, ami egyenlőtlen hatást gyakorol a tengerentúli polgárokra. Bár Franciaország a gyarmatok többségének elvesztése után a nemzeti egységet és a politikai egyenlőséget helyezte politikai képzetének középpontjába, a gyarmati politikák és gyakorlatok fennmaradása a bírósági rendszerben a francia republikanizmus néhány "fő belső feszültségét" tárja fel (Saada 35).2014,

1. A *magistrat* szó bírákat és ügyészeket egyaránt jelöl, akik felcserélhető köztisztviselők, akiknek lehetőségük van arra, hogy bírói és ügyészi pozícióik között oda-vissza váltogassák egymást (Cohen 2017).

Eddig kevés összehangolt nyilvános vagy tudományos vita folyt a tengerentúli igazságszolgáltatás legitimitásáról és a reform szükségességéről. Ez a cikk az első, amely empirikusan elemzi ezeket a bíróságokat, különös tekintettel a *bírák* nézőpontjára. Áthidalja a szakadékot a bírói irányítás és kiválasztás intézményi kialakításával (Malleon és Russell 2006; Ginsburg és Garoupa 2009; Delaney 2016), a posztkoloniális tanulmányokkal (Said 1979; Aravamudan 1999; Harrison 1999) és a kritikai fajelmélettel (Gotanda 1991; Allen 2005) foglalkozó szakirodalom között. Azt állítom, hogy a bírói kar "trópusiasodás" képzete, az áthelyezési és előléptetési politikával és más alárendelő diskurzusokkal együtt hozzájárul a tengerentúli bennszülöttek internális kirekesztéséhez. A francia esetet vizsgálva a cikk azt a kérdést is felveti, hogy a nemzetállami eszmény összeegyeztethető-e a több, távoli terület feletti uralkodással, hozzájárulva annak az általánosabb jelenségnek a tanulmányozásához, hogy a tengerentúli területek azzal küszködnek, hogyan strukturálják bírósági rendszerüket, amikor a dekolonizáció után a metropoliszokkal fenntartják a jogi kapcsolatokat.

A cikk négy szakaszra tagolódik. Az I. szakasz a tanulmányt a gyarmatosításnak a bíróságokra gyakorolt hatásáról szóló tágabb szakirodalomban foglalja keretbe, különösen a tengerentúli területeken, majd bemutatja a módszertant és az empirikus adatokat, amelyek az érvelés alapjául szolgálnak. A II. szakasz a francia tengerentúli igazságszolgáltatás történetét és intézményi felépítését ismerteti. A III. szakasz bemutatja, hogy a jelenlegi tengerentúli igazságszolgáltatás továbbra is alárendeli a tengerentúli őslakos állampolgárokat számos diskurzus és politika révén. A IV. szakasz bonyolítja a történetet azzal az érveléssel, hogy a tengerentúli igazságszolgáltatás gyarmati előzményei bizonyos tekintetben jobban reagáltak az általa kiszolgált népekre, mint jelenlegi megtestesülése.

I. KUTATÁSI TERV

Igazságügyi gyarmatosítás: Ez a cikk a jognak a gyarmati folyamatban betöltött szerepéről (Merry 1991; Benton 2002) és a gyarmatosításnak a posztkoloniális jogrendszerekben való fennmaradásáról szóló szakirodalomra épül. Amint azt számos tudós kimutatta, a formális dekolonizáció csak az im- kolonizáció egy speciális formájának a végét jelenti.

periális uralom, ami lehetővé teszi a gyarmat és a posztkolónia közötti strukturális folytonosságot.

(Weeramantry és Berman 1999; Burra 2016). Ezt a francia esettanulmányt úgy kell olvasni, mint hozzájárulást ahhoz a szélesebb körű tudományos kutatáshoz, amely arról szól, hogy a bírósági rendszerek hogyan küzdenek meg a gyarmatosítás örökségével a szervezeti struktúrájuk és gyakorlatuk kialakításában (Sharafi 2008; Kolsky 2010; Bonny 2013). Ezen az ösztöndíjon belül egyre nagyobb érdeklődés övezi a tengerentúli területek sajátos helyzetét, ahol a metropolisz és a periféria között politikai, jogi és igazságügyi kapcsolat áll fenn.

A tengerentúli területeket az "utolsó gyarmatokként" (Aldrich és Connell 1998) jellemezték, amelyek a birodalmi korszakból származó strukturális folytonosság révén "gyarmati kormányzás" alatt állnak (Yusuf és Chowdhury 2019). A világon szétszóródva ezek a "fúrca politikai egységek" (Adler-Nissen és Gad 2013.) méretük, elhelyezkedésük és népességük szerint változnak. Egykori gyarmatosítójukkal szemben

eltérő alkotmányos státuszt mutatnak, de abban hasonlítanak egymáshoz, hogy gyakran nem rendelkeznek teljes formális és bírói szuverenitással, mert az igazságszolgáltatásuk finanszírozása, kialakítása és személyi összetétele miatt, vagy mert a fellebbviteli és fizetési fellebbezések a bíróságokhoz futnak, amelyek székhelye a

metropoliszok. Az igazságügyi kolonializmus e cikkben leírt francia változata, amelyet a túlnyomórészt fehér nagyvárosi bírákból álló egységes bírói testület ~~inn~~ nem egyedülálló, bár talán különösen szélsőséges változata annak, ami többek között a brit, holland és amerikai tengerentúli bíróságokon is megfigyelhető.

A holland karibi szigetek igazságszolgáltatása hasonlít leginkább a francia tengerentúli igazságszolgáltatásra. A Gemeenschappelijk Hof van Justitie ("Közös Bíróság") néven ismert, a hat holland szigeten közös, és mind első fokon, mind fellebbezés esetén ítélkezik, a fellebbezések pedig a hágai Legfelsőbb Bírósághoz kerülnek. A bírákat királyi rendelettel nevezik ki, jellemzően a szárazföldön eltöltött többéves szolgálati idő után. A francia igazságszolgáltatás e cikkben elemzett antitropikalizációs diskurzusával ellentétben azonban a holland bíróság büszke arra, hogy erőfeszítéseket tesz a "karibizálódás" érdekében azért, hogy egyre inkább helyben toboroz bírákat (Gemeenschappelijk Hof van Justitie 9)2016,.

Az egykori Brit Birodalom minden egyes tengerentúli¹⁴ területe (többek között An- guilla, Bermuda, Ciprus és Gibraltár) megtartja saját jogrendszerét, saját, az Egyesült Királyságtól és a többi tengerentúli területtől független igazságszolgáltatással, még ha egyes esetekben az alsóbb szintű bíróságok közösek is (Hendry és Dickson 112011,). A gyarmati kapcsolatok mégis fennmaradnak az Egyesült Királysággal a metropoliszból érkező bírák körforgása és a londoni Judicial Committee of the Privy Council szerepe révén, amely az összes terület figyelmi bírósága, ami hozzájárul a "birodalmi fehérség" által jellemzett bírósági rendszer fennmaradásához (Adler-Nissen és Gad 2392013,). A Privy Council bírói bizottsága 1833 óta a Brit Birodalom legfelsőbb fellebbviteli bírósága, és magát a "birodalmi bíróság kvintesszenciájának" (Bonny 62013,.) nevezték.

Guam, Puerto Rico, az Egyesült Államok Északi-Mariana-szigetek és a Virgin-szigetek, közzismertebb nevükön az Egyesült Államok "szigetszerű" vagy "be nem épített területei" (Saito 2002, 455), szövetségi bíróságai a gyarmati idők végéhez kötődtek. Puerto Ricóban "állandó viták forrása volt ... egy amerikai szövetségi bíróság jelenléte, amelynek bírait az Egyesült Államok elnöke nevezte ki. Eredetileg minden bíró amerikai volt. Jelenleg azonban a bíróságot teljes egészében Puerto Ricó-i jogászok alkotják A bírósági eljárásokat angol nyelven folytatják le. A gyakorlatban úgy működik, mint bármelyik

az amerikai szövetségi igazságszolgáltatásban" (Rivera Ramos 702001,).

A francia tengerentúli bírósági rendszer mélyreható vizsgálatával ez a cikk hozzájárul az igazságügyi kolonializmus és a tengerentúli bíróságok tágabb jelenségének összehasonlító tanulmányozásához világszerte, és kérdéseket vet fel e bíróságok legitimitásával kapcsolatban.

A margón Azt mondani, hogy a francia tengerentúli igazságszolgáltatás és gyarmati elődje kevésbé tanulmányozott, eufemizmus lenne. A tengerentúli régiók a francia nemzeti narratíva és a kutatási kezdeményezések peremén maradnak. Vergès (2005, 70-71) szerint ez a háttérbe szorulás részben ennek köszönhető.

hogy a korábbi gyarmatokkal ellentétben, amelyek az 1950-es években szereztek meg függetlenségüket...

1960-as évek, a tengerentúli régiók "nem kínálnak hősiess történeteket, nem adnak

lehetőséget a franciáknak, hogy azonosuljanak

erkölcsi és politikai ellenállással (Algériával ellentétben). "A tengerentúli régiók - folytatja - "a gyarmati történelem peremére szorultak, hiányoznak a nemzetiségtörténetből, hiányoznak a posztkoloniális gondolkodásból (mert ez utóbbit - tévesen - csak a gyarmati uralom alól felszabadult országokkal hozzák összefüggésbe). "Ebben a kollektív elfojtásban az igazságszolgáltatás különösen elhanyagolt, amikor a "tengerentúli állam" más aspektusai kerülnek előtérbe.²

A kortárs tengerentúli bíróságoknak szentelt tudományos cikkek első csoportját egy etnológiai folyóirat 2018. júniusában jelentették meg, amely a polgári peres eljárásokra koncentrált a különböző területeken (Gagné, Guyon és Trépied 2018). Eddig a kutatások véletlenszerűek voltak, kevés átfogó vagy összehasonlító elemzéssel, mivel a tanulmányok jellemzően meghatározott földrajzi területekre összpontosítanak (Blanchy és Moatty 2012; Trépied 2016). Ami a megszűnt gyarmati igazságszolgáltatást illeti - vagyis a tengerentúli bíróságokat, ahogyan azok a függetlenség előtt léteztek -, Bernard Durand (2003, 58), azon maroknyi tudósok egyike, akik karriert csináltak a témáról írva, sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy "elhagyjuk igazságszolgáltatási történelmünk egy részét." A gyarmati *magisztrátusokról* létezik irodalom, többek között Florence Renucci jogtörténész (2016) kiváló munkája. A tudományosság egy része azonban fenntartja az ünneplő gyarmatosítás felhangjait, leginkább a kilencötetes sorozat *A bíró és a tengerentúl* (*Le juge et l'outré-mer*), amely a 2004. óta 2013. gyakran, a gyarmati bíróságokat és jelenlegi tengerentúli ágenseiket "kalandként" ábrázolja, amelyet bátor fehér nagyvárosi *bírák* vezetnek, akiket "mitológiai hősökhez" hasonlítanak, akik civilizációs "küldetésre" indulnak, hogy idegen földön alkalmazzák "a francia jogot, kultúránk jeles szimbólumát" (Allott, Royer és Lamy 1988, 177.); Fabre 2004, 71; Humbert 2016, 129). Ahogy Mbembe (2011) és Bennington (2016) rámutatott, a koloniális történelem és általában a posztkoloniális tanulmányok csak a közelmúltban váltak komoly tudománygá Franciaországban, mivel sokáig szenvedtek a pénzeszközök, a presztízs és a legitimitás hiányától.

Adatok

Ez a kutatás empirikus kvalitatív módszerekre és az igazságszolgáltatás kiadványainak (brosúrák, katalógusok, hírlevelek, útikönyvek és sajtóközlemények) alapos olvasására támaszkodik. Az adatok középpontjában megfigyelések és félig strukturált interjúk állnak, amelyeket szeptembertől 2015. júniusig gyűjtöttem. 2017. Megfigyeltem a Nemzeti Igazságügyi Iskola (École nationale de la magistrature) által évente egyszer kínált egyhetes továbbképzési programot. Az orientációs programot, amelynek címe "Tengerentúli bírónak lenni", az iskola katalógusa úgy írja le, mint "a tengerentúlra kinevezett vagy kinevezésre vágyó bírónak kiosztott előzetes tájékoztatót a tengerentúli igazságügyi office specifikáciáról és az ilyen távozás sokrétű (emberi, pszichológiai, anyagi) következményeiről" (École nationale de la magistrature 2017a). Emellett 26 interjút készítettem *magisztrátusokkal* és 9 interjút más jogi szakemberekkel, akik a jogalkalmazásban, ügyvédként vagy tanárként dolgoznak, illetve az igazságszolgáltatásra pályáznak. A megértés az, hogy én

2. A "tengerentúli államról" szóló, elismert és progresszív politikatudományi áttekintés nem tartalmazott semmilyen hozzájárulást az igazságszolgáltatásról (*Politix* 2016).

közvetlenül a résztvevőkből idézhetnek, de anélkül, hogy bármely személyre hivatkoznának.³ A *bírák* magán- és elitvilágának elérésének nehézségei miatt nem választottam olyan mintát, amely demográfia, beosztás vagy a hierarchiában elfoglalt pozíció szempontjából reprezentatív a bírói karra nézve. Néhány kezdeti ismerősöm közül a hólabda-módszerrel toboroztam további alanyokat, interjúkat készítettem azokkal a bírakkal, ügyészekkel és más jogi szereplőkkel, akiket ajánlottak nekem és hajlandóak voltak beszélni (Berg 2006). Kezdeti kapcsolataim vezető fehér nagyvárosi férfiak voltak, akik hajlamosak voltak hasonló háttérű és tapasztalatú kollégákhoz irányítani engem. Néhány hónap elteltével orientáltam a mintavételi stratégiáimat, és aktívan kerestem olyan személyekkel való találkozást, akiknek tengerentúli kapcsolatuk vagy tapasztalatuk volt. Különösen nehéz volt találkozni tengerentúli anyanyelvű *bírakkal*, részben azért, mert olyan kevesen vannak, részben pedig azért, mert az első interjúalanyaim gyakran nem voltak hajlandóak kapcsolatba lépni velem, mert kényelmetlenül érezték volna magukat, ha egy kollégához a "származás" szempontjából megfogalmazott kéréssel fordulnak. "

A résztvevők³⁵ így kialakult csoportja egy kicsi, nem reprezentatív minta, amely nem teszi lehetővé az általánosságra való igényt. A cikk nem állítja, hogy a tengerentúli anyanyelvű jogi szakemberek és peres felek nevében beszél, bár remélem, hogy hozzájárul egy olyan beszélgetéshez, amelyben hangjukat szélesebb körben hallják. Ez egy tanulmány a tengerentúliakról a tengerentúliakról. A perspektíva kétszeresen is eltávolodik, mivel (többnyire) fehér fővárosi *bírák* véleményét vizsgálja a tengerentúli bíróságokról. Ez a korlátozás azonban nem csökkenti a tanulmány hozzájárulását, mivel a cél nem az, hogy objektív és átfogó beszámolót adjon a tengerentúli igazságszolgáltatás múltjáról és jelenéről, hanem inkább az, hogy figyelemmel és kritikával szolgáljon a tengerentúli bíróságok szerkezetéről, működéséről és diskurzusairól. A megkérdezett *bírák*²⁶ közül soha¹⁷ nem szolgáltak a tengerentúlon, és 9szolgáltak vagy szolgálnak tengerentúli bíróságon. Az utóbbiak között voltak 7nagyvárosi fehérek, és tengerentúli 2állampolgárok - az egyiket fehér kreolként azonosították, akinek a felmenői a 17. századi parasztyarmatosítókig nyúlnak vissza, a másikat pedig vegyes fajú kreolként.

II. HÁTTÉR

A tengerentúli területek

A közbeszédben és a közbeszédben a tengerentúli régiókat gyakran egyetlen kategóriába, a "tengerentúli Franciaországba" sorolják, elfedve ezzel hatalmas földrajzi és kulturális sokszínűségüket (Célestine és Roger 2014). Ezek a területek az egész világon szétszóródnak, Amerikától a Karib-tengerig, a Pacifikáig, az Indiai-óceánig és az Antarktiszig. Történelmileg a "tengerentúli" szó a francia köznyelvben egyszerűen átkerült a "gyarmati" szó helyére (Sheppard 2542011.), hogy elnyomja e régiók gyarmati múltját és a metropolisz folyamatos hegemoniáját. Bár ez a cikk gyakran egy kalap alá veszi őket, céloim nem az, hogy egy homogén "másik" Franciaország gondolatát állandósítsam. Elismerem a különböző történelmeket, jogi státuszokat, földrajzokat, kultúrákat, és

3. A résztvevők titoktartásának védelme érdekében eltávolítottam azokat az adatokat, amelyek azonosíthatják őket, például a pontos jelenlegi és korábbi bírósági megbízatásokat, a bírósági helyszínt vagy az interjúkat és megfigyelések időpontját. Ahol releváns, a résztvevők által jóváhagyott

kifejezésekkel jelzem a demográfiai jellemzőket, mint például a faj és a nagyvárosi vagy tengerentúli származás.

A szóban forgó különböző területek nyelvei, de szándékomban áll kiemelni a központosított és vitathatóan gyarmati igazságszolgáltatási rendszernek való közös alávetettségüket is.

A francia állam bíróságokat tart fenn a tengerentúli 10 területeken: Guadeloupe, Francia Guyana, Martinique, Mayotte, Réunion, Saint Barthélemy, Saint Martin, Saint-Pierre és Miquelon, a Wallis- és Futuna-szigetek, valamint Francia Polinézia. E régiók közül néhányat (Guadeloupe, Francia Guyana, Martinique és Réunion) a 17. században gyarmatosították a gyarmatosítás első korszakában. Ismerték a rabszolgaságot, az ültetvényes rendszert és a kényszermunkát. Mások a gyarmatosítás második korszakához tartoznak, amely az 1830-as években kezdődött, és főként Óceániában található, mint például Francia Polinézia és Új-Kaledónia. Ötben a gyarmatosítás előtti őslakosok élnek (Francia Guyana, Mayotte, Új-Kaledónia, Francia Polinézia, valamint a Wallis- és Futuna-szigetek), míg a többi a gyarmatosítás idején lakatlan volt, vagy - ami még gyakoribb - az őslakosokat a gyarmatosítók kiirtották, és helyükre fajilag vegyes közösségek kerültek (Trépiéd és Guyon 2013).

A tengerentúli régiókat három jogi rendszer valamelyike irányítja: régiók, kollektívák, és területek. A "tengerentúli megyék és régiók" (*départements et régions d'Outre-Mer*) -

Guadeloupe, Guyana, Martinique, Mayotte és Réunion - az első kategóriába tartoznak, az asszimiláció elvét követve. Ezek a területek Franciaország *megyéinek*, azaz területi egységeinek tekintendők (hasonlóan Hawaiihoz, amely az Egyesült Államok államának számít), amelyek a nagyváros egységes jogi és politikai rendszerében osztoznak, és nem rendelkeznek elszakadási joggal. Basse-Terre-ben és Saint-Denis-ben pontosan ugyanazok a törvények és rendeletek érvényesek, mint Lyonban vagy Marseille-ben, még akkor is, ha az alkotmány engedélyezi "a közösségek sajátos jellemzői és korlátai alapján

történelmi kiigazításokat" (Franciaország alkotmányának 73. cikke 1958.). A második kategória - Francia Polinézia, Saint Barthélemy, Saint Martin, Saint-Pierre és Miquelon,

Saint-Martin, Saint-Pierre és Miquelon, valamint a Wallis- és Futuna-szigetek

"tengerentúli kollektívák" (*collectivités d'Outre-Mer*) - az Egyesült Államokban Puerto Ricóéhoz hasonló, úgynevezett jogalkotási specialitás rendszerét követik. Fenntartják

saját, független törvényeiket, a fővárosi és a fővárosi csak ott alkalmazandó jog, ahol a jogalkotó kifejezetten megemlíti.

A harmadik jogi rendszert kifejezetten Új-Kaledónia számára dolgozták ki. A politikai erőszak és a függetlenséget támogató és ellenző csoportok közötti feszültségek évei után (az ellenzők túlnyomórészt fehér európai származásúak, míg a pártolók általában őslakosok, különösen a kanakok) Új-Kaledónia sui generis státuszt kapott (1998-as Nouméai Megállapodás). A francia állampolgársággal párhuzamosan új-kaledóniai állampolgárságot is létrehozta, és az új-kaledóniaknak ma már saját törvényhozó gyűlésük, helyi önkormányzatuk, tartományi gyűléseik, valamint szakásjogi tanácsuk és szenátusuk van.

Bár a tengerentúli régiók kulturális sajátosságainak bármilyen szintű részletes bemutatása túlságosan messzire vezetne, elengedhetetlen, hogy néhány szót ejtsenek a nyelvről, a fajról és az etnikumról. Összességében a francia tengerentúli régiók több tucat nyelvet számlálnak (Cerquigliani 1999). Csak az új-kaledóniai kanakok 28 különböző nyelvet beszélnek. Széleskörűen különböző fajok, etnikumok, kultúrák, szokásjogok és vallási affiliációk képviseltetik magukat. Az egyik póluson olyan terület áll, mint

Réunion, ahol nincsenek őslakosok, mivel eredetileg

elhagyatott. A sziget a fehér telepesek révén a bevándorlás egymást követő hullámaint élte át, és ma már afrikai, indiai, európai, madagaszkári és kínai származású emberek lakják. A megkérdezettek előszeretettel beszéltek "olvasztótégelyről" (*métissage*), tekintettel a vegyes fajú lakosok viszonylag magas arányára és a meglehetősen nyugodt politikai légkörre, legalábbis a 2012-ben kialakult társadalmi feszültségekig.⁴ Ezzel szemben a 2014-es népszámlálás szerint (INSEE 2014) Új-Kaledóniában a lakosság 39%-a kanakiként, 27%-a európaiként, 8%-a vallisiaként és futuniaként, 6%-a pedig egyéb csoportként, köztük tahitiaként, indonézként, ni- vanuatuiként és vietnamiaként azonosítja magát. A kanakok megőrizték erős kulturális és jogi identitásukat, beleértve a szokásokat is, amelyek a titkolózás és az orális révén túlélték a gyarmatosítást (Le Meur 236)2015.. Kitaró ellenállásuknak köszönhetően az 1980-as évek elején indított kanak függetlenségi mozgalom sikeresnek bizonyult az önkormányzatisághoz vezető progresszív úton, beleértve a szokásjog igazságszolgáltatás általi elismerését.

A tengerentúli igazságszolgáltatás

Egységes igazságszolgáltatás?

Franciaország egységes nemzetállam, amely hivatalosan nem ismer el különálló regionális, kulturális, faji, etnikai vagy nyelvi kisebbségeket, bár az alkotmány (Franciaország alkotmányának 72. cikke1958, (3) bekezdése) széles körben elismeri a "tengerentúli népesség" létezését. "A forradalmi időszakból örökölt jakobinus hagyomány a kormányzás erősen centralizált formáját értékeli, amelyben a politikai döntések és a személyzeti beosztások a fővárosból születnek, korlátozott regionális autonómia mellett. Az igazságszolgáltatás közigazgatásilag centralizált, erős felső irányítással. Bárhol is legyenek a bíróságok, a személyzetet a Párizsban székelő nemzeti hatóságok által kinevezett, jutalmazott és fegyelmezett bírák, ügyészek és egyéb alkalmazottak alkotják. A tengerentúli bíróságok együttesen a közvetlenül Párizsból irányított *bírákból*343 és felettes925 személyzetből álló személyzetre támaszkodnak (Ministère de la justice 2017). A tengerentúli igazságszolgáltatás arra törekszik, hogy szigorúan azonos legyen fővárosi megfelelőjével, függetlenül a terület jogi rendszerétől és az autonómia mértékétől. Néhány kivételtől eltekintve pontosan ugyanazt az igazságügyi szervezetet, amely a metropoliszban található, a tengerentúlon is lemásolják. Az utolsó fokon eljáró bíróság minden bíróság számára, legyen az tengerentúli vagy fővárosi, a párizsi *Cour de cassation*.

A francia igazságszolgáltatás egy olyan karrierista igazságszolgáltatás, amelyben a bírák és ügyészek jellemzően *bíróként* kezdik és fejezik be hivatásukat (Lasser 2004). A jelenlegi alkotmány hatályba lépéséig1958, a terület kettévált egy gyarmati és egy fővárosi pályára, amelyek különböző minisztériumoknak jelentettek. A *bírák* két különálló káderét külön képezték, toborozták és irányították. A gyarmati *magisztrátusok* státusza sok tekintetben alacsonyabb rendű volt. Nem rendelkeztek függetlenséggel és hivatali jogviszonyuk védelmével, állandó fenyegetettségben éltek a helyi gyarmati kormányzó belátása szerint, aki bizonyos kérdésekben törvényt hozhatott; új bíróságokat hozhatott létre; kinevezhette, áthelyezhette, lefokozhatta és eltávolíthatta a helyi bírákat.

4. Erőszakos tüntetések törtek ki az emelkedő megélhetési költségek, a munkanélküliség és más egyenlőtlenségek miatt. A fővárosból a rohamrendőrség egy különleges egységét küldték a

tüntetőik megfékezésére.

a bírának tetszés szerint; ügyeket vonhatnak vissza egy bíróságtól vagy bírótól, és átcsoportosíthatják azokat egy másikhoz; és egyedi utasításokat adhatnak az ügyeszeknek (Durand 2004a, 244). Emellett a fellebbviteli bíróság, az igazságügy-miniszterek és a gyarmatok kezében különböző fegyelmezési formáknak is alá voltak vetve (Jouhaud 1958, 33). Csak a háború utáni francia alkotmány (194684. cikk) biztosította valamennyi bírónak, függetlenül attól, hogy a fővárosban szolgáltak-e vagy sem, a megbízását.

A fővárosi és a tengerentúli igazságszolgáltatás közötti kettősség már nem létezik. A két testület egyesülésével 1958 egységes szervezet jött létre. A bírói pályakezdek felvétele mostantól egyetlen posztgraduális iskolán, a National School for the Judiciaryn keresztül történik. A tengeren túli szolgálatra jelentkezők számára nincs speciális pálya. A bírák túlnyomó többségét közvetlenül a jogi egyetemről választják ki, írásbeli és szóbeli vizsgákon keresztül. A 31 hónapos képzésük kezdetétől fogva a hallgatóknak azt a normát kell elsajátítaniuk, amely szerint a bírói karrierre - a katonai személyzethez hasonlóan - a szakmai mobilitás jellemző, amely magában foglalhat szárazföldi és tengeren túli szolgálatot is.

Az egységes és központosított igazságszolgáltatási modell tartós vonzása ellenére bizonyos tengerentúli régiókban létezik a jogi pluralizmus bizonyos fokú érvényesülése (Uimonen 2014). Ez a pluralizmus bizonyos mértékig a birodalom öröksége, mivel a gyarmati állam a gyarmatosított alattvalókra alkalmazandó különleges személyi jogot ismert el a polgárok és a gyarmatosítók számára alkalmazható francia közös polgári jog mellett. Új-Kaledóniában, a Wallis- és Futuna-szigeteken és Mayotte-on az alkotmány még mindig szentesítette a külön személyi jogállás létezését. A szigetek őslakosaira - hacsak nem döntenek így - nem vonatkozik a polgári törvénykönyv (Trépiéd 2012). Új-Kaledóniában a jogi pluralizmus új, dekolonialista dimenzióra talált, ami a kanakok többéves politikai küzdelmét tükrözi (Uimonen 2014). Az 1998-as Nouméai Megállapodás, amely a fokozatos dekolonizációra szólított fel, a "kanak identitás" és a "szokások" официális elismerését vezette be. "A kormány a 20. század eleje óta elismerte a párhuzamos szokásjogi rendszer létezését, és sikertelen kísérleteket tett annak kodifikálására. A bennszülötteknél 1982 "szokásjogi értékelőket" kértek fel, hogy segítsék a bírakat a szokásjog alkalmazásában a személyi jogállás és a földjog kérdésében, de ezek csak a megállapodás után kezdtek el dolgozni.⁵ Ezek a kanakok képviselői, akiknek az a feladatuk, hogy a szokásoknak megfelelő polgári ügyekben ítélező, túlnyomórészt fehér fővárosi bírák számára meghatározzák és elmagyarázzák a vonatkozó szokásjogot (Trépiéd 2016). Ahogy egy fehér bíró, aki Új-Kaledóniában szolgált e dualista jogrendszer végrehajtásának figyelembe vételének első éveiben, kijelentette: "Az volt a benyomásom, hogy a bírósági dekolonizáció egy epizódját vezettem."⁶

Ezzel szemben Mayotte jogi státuszának 2011-es *megyévé* történő megváltoztatása a jogi újrakolonizáció epizódjaként írható le. Egy rendkívül kritikus szenátusi jelentés (Sénat 2008) nyomán a Franciaország által a sziget megszállása óta működő Qadi bíróságok rendszere megszűnt.

5. Ordonnance no. 82-877 du octobre 15 instituant 1982 des assesseurs coutumiers dans le territoire de la Nouvelle-Calédonie au tribunal civil de première instance et à la cour d'appel.

6. Interjú a résztvevővel egy 19. fellebbviteli bírósági bíróval (2016).

1841-ben hatályon kívül helyezték.⁷ Addig a mahori közösség megtartotta a jogot, hogy az iszlám jog szerinti közösségi bíróságokat használja, amelyek a külön személyi jogállást érintő polgári jogvitákban rendelkeztek joghatósággal. Az eljárásokat francia és arab nyelven folytatták le, 18 qadi bíró előzetesen ítélezett. A qadi bíróságok megszüntetése óta a személyi jogi kérdésekben a rendes bírói székben ülő, többnyire fehér fővárosi bírák döntenek, az iszlám jog és a helyi szokások felületes ismerete alapján. Azoknak a polgároknak, akik korábban a Qadi bíróságokat használták, most nagyobb távolságokat kell megtenniük, hogy vitáikat megoldják, ami nagyobb költségekkel jár, és egy olyan nyelvet, a franciát használják, amelyet sokan nem tudnak elsajátítani (Carayol 2011). Ahogy Sharafi (2008) rámutatott, a nem állami jog és a jogi pluralizmus felé való elmozdulást nem szabad "romantizálni", és az új-kaledóniai példát úgy is fel lehet fogni, mint visszatérést a gyarmati gyakorlathoz, amely elismeri és kisajátítja a kolonialis alattvalók gyakorlatát és szokásait. Az is világos azonban, hogy a qadi-jog eltűnése Mayotte-ban az iszlám és a szokásjog értelmes alkalmazásának megszüntetését eredményezte.

(Blanchy és Moatty 2012).

Másodosztályú igazságszolgáltatás?

A gyarmati korszak óta a tengerentúli bírói állásokat tartósan vonzónak ábrázolják, legyen szó a távoli elhelyezkedésről és az "elszigeteltségről", az állítólagos barátságatlan éghajlatról, az áthelyezéssel járó nehézkes családi életre vonatkozó döntésekről és szervezésről, a tengerentúli bíróságok vélt alacsony státuszáról, vagy a helyi alkalmazottakkal, ügyvédi kamarával és peres felekkel való ellenséges viszonyról. A 20. század folyamán a tengerentúli bíróságok irányításáért felelős minisztériumok rendszeresen panaszkodtak a bírói és egyéb tisztségekre - ügyészek, ügyvédek, hivatalnokok és bírósági végrehajtók - jelentkezők hiányára (Durand 67)2003,. Napjainkban a jelentkezők hiánya bizonyos régiókat érint, míg mások iránt igen nagy a kereslet. Az An- tillék, Francia Guyana és Mayotte "különösen diffikálnak" számítanak (Union Syndicale des Magistrats 2017, 181), mivel gazdaságilag depressziósak és magas a bűnözési rátájuk, valamint mert látható feszültségek vannak a fehér nagyvárosiak és a fajilag sokszínű lakosok között. Ott néhány nagyvárosi *magisztrátus* arról számolt be, hogy a bírói székben ülve megtámadták őket, mert "klasszicista igazságszolgáltatást, vagy kolonialista igazságszolgáltatást" folytattak. ⁸Ezzel szemben Réuniont a kutatás alanyai széles körben népszerű célpontként ábrázolták, ahol szoros a verseny a posztokért, ami felveti a kérdést, hogy az őslakosok hiánya miatt nem válik-e vonzóbbá a fehér nagyvárosiak számára.

Mivel a tengerentúli kiküldetések történelmileg népszerűtlenek voltak, a bírói kar az előléptetések, a javadalmazás és egyéb előnyök tekintetében ösztönző struktúrát épített be a kérelmek bátorítására. A tengerentúli szolgálat jelentős karrierlökést jelent a fővárosi bírák számára, akik gyakran nagyobb felelősséget vállalnak a tengerentúlon, mint a fővárosban, részben azért, mert ott kevesebb a versenytárs a magas szintű beosztásokért. A tengerentúli szolgálat felgyorsítja a ranglétrát

7. Ordonnance no. 2010-590 du juin3 portant2010 dispositions relatives au statut civil de droit local applicable à Mayotte et aux juridictions compétentes pour en connaître.

8. Interjú egy 6.fellebbviteli bírósági főbíróval (2015).

a területben, valamint az előléptetésre és a nyugdíjazásra való jogosultságot, mivel az ott eltöltött időt nagyobb súllyal veszik figyelembe. Azok, akik legalább éveket³ szolgálnak a tengerentúlon, a nagyvárosba való visszatérésük után elsőbbséget élveznek bizonyos beosztások betöltésénél. Ezzel szemben a tengerentúli születésű, a hazájukban szolgálni kívánó tisztviselők nem részesülnek semmiféle előnyben. A tengerentúli rotáció jövedelmező is, mivel a *magisztrátusok* jelentős fizetésemelésben részesülnek, egyes régiókban távoli munkavégzési engedélyt kapnak, alacsonyabb jövedelemadót, több szabadságot és támogatott szabadságot (Union Syndicale des Magistrats 5. fejezet2017.). Ahogy az egyik vezető *magisztrátusi* szakszervezet által összeállított útmutató megjegyzi: "Történelmileg a "gyarmati" adminisztrátornak joga volt ahhoz, hogy az állam szálláshelyet biztosítson számára. Ez a jog a tengerentúli közösségekben és Mayotte megyében továbbra is fennáll, a bérleti költségekhez való feltételes hozzájárulás formájában" (Union Syndicale des Magistrats 1892017.). Ez azon ritka esetek egyike, amikor az igazságszolgáltatás kifejezetten és nyilvánosan elismeri gyarmati származását. Feltűnő, hogy nem elítéli, hanem történelmi eseményként keretezi, amely igazolja a lakásépítési kedvezmény folytatását. Más szóval, amikor a gyarmatosítás emléke felszínre kerül, az a gyarmatosító szemszögéből és a kiváltságok megerősítése érdekében történik.

III. . A GYARMATI IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS ÁLLANDÓSULÁSA

Ez a szakasz azt állítja, hogy az intézményi felépítés, a belső szervezet és a munkahelyi diskurzusok hozzájárulnak ahhoz, hogy a tengerentúli bíróságok a gyarmati ellenőrzési mechanizmusok alatt maradjanak.

A tengerentúli pad

Fehér fővárosi bírák az ítéletablán

A faji alapú gyarmati uralom megisméltődése működik a mai tengerentúli bírósági rendszerben, ahol a szakmai hierarchia reprodukálja a folyamatos faji hierarchiát (Allen 2005). A különböző területek közötti eltérések ellenére összességében fehér nagyvárosi bírák, ügyészek és vezető hivatalnokok elnökölnek olyan bíróságok felett, amelyekben túlnyomórészt olyan alkalmazottak dolgoznak, akik reflektálják a helyi lakosság faji és etnikai összetételét (Farcy 2011). Az ügyvédi kar régiótól függően többé-kevésbé sokszínű, de minden jel szerint sokkal sokszínűbb, mint a bírói kar. Egy nyugalmazott fehér fővárosi főbíró arról számolt be, hogy az egyik tengerentúli bíróságon dolgozó 100 *bíró közül*, amelynek tagja volt, talán "négy vagy öt" volt a sziget szülötte, míg a támogató személyzet "túlnyomórészt őslakos volt." "Hasonlóképpen, egy tengerentúli bíró arról panaszkodott, hogy az ő tengerentúli bíróságán "az összesen 103 *bíróból* két őslakos van." "10 A többi 101 bíró nemcsak metropol- itán, hanem fehér is, ami arra készítette, hogy felkiáltson: "El tudja képzelni, milyen képet ad ez egy nagyon vegyes bőrszínű, fekete, kreol nyelvet beszélő lakosságnak, amely úgy érzi, hogy nem értik meg, mert a kollégáim nem értik őket? " Szerinte ez az egyenlőtlenség "gyarmati igazságszolgáltatáshoz" vezet Az emberek folyton azt mondják nekem: ez egy fehér igazságszolgáltatás, amelyet fehérek végeznek. " Rádásul a feltűnő faji egyenlőtlenségekhez, a *bírák* magas fluktuációjához, akik jellemzően

9. Interjú a résztvevővel, egy 5. nyugalmazott főbíróval (2015).

10. Interjú a résztvevő 23.bíróval (2016).

3-5 évre, szemben a személyzettel, amely általában állandó, hozzájárul az átutazó fővárosi küldöttek által gyakorolt igazságszolgáltatás állandósulásához, hasonlóan a birodalom fénykorához.

Ezt az ábrázolást a kormány saját adatai is alátámasztják. A 2000-es évek végén az Igazságügyi Minisztérium nekilátott, hogy kiszámítsa a tengerentúli területeken honos *bírák* számát (Karam 2010, 7). Két adatot használtak fel: a *magisztrátusok* születési helyét és a tengerentúli régiókban történő hosszabb szabadságolási kérelmeket. Ezen információk alapján 73 *magisztrátust* azonosítottak, mint lehetséges tengerentúli őshonos állampolgárokat az összesen 7900-ból. Ez a figyelem arra utal, hogy a *hivatalnokok* kevesebb mint 1%-a tengerentúli állampolgár, miközben a tengerentúli állampolgárok a francia lakosság 4%-át teszik ki, és a tengerentúli lakosok többségét. Patrick Karam guadeloupe-i 2010 üzetember, a tengerentúli régiók bajnoka jelentést készített a tengerentúli öslakosok sorsáról a bírói karban, amelyben elítélte, hogy 2010-ben a 73 tengerentúli öslakos *bíróból* csak 20 szolgált a tengerentúlon, és csak egy főbíró volt annak a tengerentúli területnek a szülőtte, ahol a bíró dolgozott (Karam 2010,).

Az angol-amerikai olvasó elgondolkodhat azon, hogy az igazságszolgáltatás miért nem végzett egy sokkal részletesebb felmérést a személyzetéről, és miért nem kérdezte meg őket közvetlenül arról, hogy a tengerentúli állampolgároknak vallják-e magukat. Ez a fajta vizsgálat Franciaországban nehézkes, ahol a törvény tiltja az "érzékeny adatok" gyűjtését és elemzését, amelyek között a faji és etnikai hovatartozás is szerepel (büntető törvénykönyv, 226-19. cikk). Az igazságszolgáltatás nem gyűjt faji vagy etnikai adatokat az alkalmazottairól (Cohen 2018). Még a népszámlálás sem gyűjt ilyen információkat, aminek következtében a lakosság egészének pontos demográfiai összetétele ismeretlen marad (Simon 2008). A gyarmati jog és a tengerentúli Franciaország kivételességét tükröző kivételként az 1983 adatvédelmi ügynökség (Commission nationale de l'informatique et des libertés) engedélyezte, hogy a népszámlálás során adatokat gyűjtsenek az "etnikai származásra" vonatkozóan azokban a tengerentúli régiókban, amelyeket a jogalkotási specialitás elve alapján szabályoznak, azzal az indokkal, hogy ezek az adatok "hasznosak" lennének a "tengerentúli területek társadalmi-demográfiai jellemzői" miatt. ¹¹ Eddig Új-Kaledónia az egyetlen terület, ahol az eltérést végrehajtották - ez az egyetlen tengerentúli terület, amelyik a dekolonizációs folyamatba kezdett.

Röviden, míg a tengerentúli lakosság egészének és az igazságügyi személyzetnek a faji és etnikai összetételére vonatkozó mennyiségi adatok hiányoznak, a Karam-jelentés és az általam végzett kvalitatív kutatás azt sugallja, hogy a *bírák* faji és etnikai hovatartozása és az általuk kiszolgált népesség között hatalmas különbségek vannak. A tengerentúliak számára az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés akadályokkal terhes, amint azt a nemrégiben alapított tengerentúli *bírák* szövetsége (Association des Magistrats Ultramarins) igyekszik tudatosítani. A létrehozott ez az 2015, első kisebbségi szervezet, amely az igazságszolgáltatásból emelkedett ki. Fő célja, hogy rámutasson azokra a többszörös diffikációkra, amelyekkel a tengerentúli állampolgárok a *bíróvá* válás során szembesülnek, és amelyeket a következő fejezetben vizsgálunk.

11. Commission nationale de l'informatique et des libertés, Délibération no. 83-12 du janvier 18

Délibération 1983, portant avis sur la mise en œuvre du recensement général de la population dans les Territoires d'Outre-Mer.

Tengerentúli bennszülöttek a kispadról

Két, egymással összefüggő jelenség összeesküvéséből adódóan a tengerentúli *bírák* nem ülnek a kispadon. Először is, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés kezdeti akadályai olyan magasak, hogy a tengerentúli állampolgárokat elriaszthatják attól, hogy egyáltalán fontolóra vegyék a bírói vagy ügyési karriert. Másodszor, azt a keveset, aki *bíróvá* válik, aktívan elriasztják - és néha még meg is akadályozzák - abban, hogy hazájában szolgáljon.

A tengerentúli őshonos állampolgároknak kevés lehetőségük van minőségi jogi oktatásra a saját földjükön. Ez a gyarmatok jogi iskoláinak feszült történetét tükrözi, mivel a nagyvárosi egyetemek igyekeztek fenntartani a jogi oktatás feletti monopóliumukat (Tabuteau 1987, 159-62). Az első tengerentúli jogi iskola Réunionban nyílt meg, de 1825, néhány évvel később bezárták, mivel a szigorú szabályozás és a nagyvárosiak ellenséges hozzáállása szinte lehetetlenné tette a működését. A hallgatóknak a néhány kilométerre 5,800 fekvő metropoliszban kellett elvégezniük a tanulmányaikat ahhoz, hogy a kamarába felvételt nyerjenek, ami visszatartotta őket attól, hogy otthon kezdjék meg tanulmányaikat. Ma már öt tengerentúli régió van jogi iskolája, de egyik sem kínál felkészítő tanfolyamot az igazságügyi iskola felvételi vizsgájára. Mivel megfelelő felkészülés nélkül a felvételi esélyek elenyészőek, a jelentkezőknek több ezer kilométert kell utazniuk a fővárosba, hogy részt vegyenek valamelyik előkészítő tanfolyamon, ami gyakran nagy anyagi és anyagi költségekkel jár. Ráadásul a tengerentúli jogi karok, amelyek túlnyomórészt fehér nagyvárosiakból állnak, nem támogatják a hallgatók érdeklődését a bírói pálya iránt (Karam 2010, 8). Egy tengerentúli születésű bíró így configedte, hogy egyetemi hallgatóként egy fehér nagyvárosi professzorhoz fordult azzal a tervével, hogy bíró lesz, de csak annyit mondtak neki: "Szegénykém, ne is gondolj rá, úgysem fog sikerülni."¹²

Ezen akadályok ellenére minden évben több tucat tengerentúli állampolgár jelentkezik a felvételi vizsgára. Ők választhatnak, hogy saját költségükön utaznak-e az anyaországba, vagy otthon teszik le a vizsgát. Ez utóbbi lehetőség nem mentes a buktatóktól. Egy szabály előírja, hogy a vizsga írásbeli részére jelentkező valamennyi jelöltnek egyidejűleg kell teljesítenie a feladatát. A Párizstól távoli időzónában élő jelentkezőknek ezért éjszaka kell letenniük a vizsgát. A vizsga szóbeli részét videokonferencia útján bonyolítják le, ami a távolról interjút adó jelöltek számára kedvezőtlen. Még több akadály vár azokra, akiket felvesznek. A Bordeaux-ban 31-töltött több hónapos iskolai tanulmányok után az első szakmai gyakorlatot a metropoliszban kell teljesíteniük, míg a fővárosi diplomásoknak lehetőségük van a lakóhelyükhöz közeli szakmai gyakorlatra.

Továbbá, ha a tengerentúli *bírák* megkapják a kinevezést, nem biztos, hogy hazájukban is kinevezést kapnak. Ha mégis kapnak egyet, elvárják tőlük, hogy néhány évig tartsák meg azt, mielőtt kérvényeznék következő kinevezésüket az anyaországban. Amint azt több kutatás alanya is megfigyelte, a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács (Conseil supérieur de la magistrature), a bírói fegyelemért, áthelyezésekért és előléptetésekért felelős, függő szerv, a tengerentúli bíróságok esetében helyellenes felvételi politikát folytat, amelyet a következő mondatban foglalnak össze: "A tengerentúl a tengerentúl után nem tart" (*Outre-mer sur outre-mer ne vaut*). A mondat azt jelenti, hogy a *bírák*

12. Interjú a résztvevő 23.bíróval (2016).

nem kaphat egymás után két vagy több tengerentúli kiküldetést. Ehelyett néhány évre vissza kell térniük Franciaország fővárosába, mielőtt újra a tengerentúlra engednék őket (még ha ez a gyakorlat az utóbbi években enyhülni is látszik). Például egy Réunionban előléptethetővé váló peres bíró nem kérhet kinevezést a Réunion-i fellebbviteli bíróságon, hanem a fővárosban kell pályáznia fellebbviteli bírói állásra.

A rotációs rendszerek alkalmazása nem ritka a karrierrel rendelkező bírák esetében, ahol a bírák fiatalon lépnek be a bírói pályára, és pályafutásukat 3-5 éves rotációs rendszerben töltik az ország különböző részein (Ginsburg és Garoupa 2009). Általában három fő érv játszik szerepet. Először is, a bírák egy adott bírósági helyszínnel való azonosításának megakadályozása állítólag elősegíti a függetlenséget és megelőzi a korrupciót. Másodsor, az időszakos mozgásról azt gondolják, hogy a helyi közösség helyett inkább a központi bürokráciához való lojalitást biztosítja. Végül a rotációt a bírák közötti kiegyenlítés eszközeként mutatják be, mivel egyes régiók kívánatosabbak, mint mások.

Franciaországban nem csak az 5 évnél hosszabb ideig tartó, egy adott álláshelyen való tartózkodás gyakorlata elítélendő, hanem a karrierépítést is kizárja, mivel a mobilitás az egyik legfontosabb tényező az előléptetéseknél (Conseil supérieur de la magistrature 2014). Minél inkább hajlandóak a bírák mozogni, annál magasabbra és gyorsabban emelkednek az igazságszolgáltatás ranglétráján. Ez a norma arra készteti az ambíciózus *magisztrátusokat*, hogy pályafutásuk korai szakaszában 2-3 évenként - stratégiaileg kérjenek áthelyezést bíróságról bíróságra. Ez azonban a bírák két kategóriáját különösen hátrányosan érinti: (1) azok, akik elsődlegesen gazdálkodási feladatokat látnak el - többségük nő -, és ezért nem tudnak könnyen más régióba költözni, valamint (2) a tengerentúli állampolgárok, akik számára a mobilitás azt jelentheti, hogy több ezer kilométerre telepednek le otthonuktól, nem pedig 300 km-t, hogy 10,50 km-re, a nagyvárosiak számára.

A rotációs rendszer és a "tengerentúli után tengerentúli nem tart" elv kombinációja óriási egyenlőtlenségeket eredményez a fővárosi és a tengerentúli bírák között. A gyakorlatban a valódi földrajzi rotáció (amit "diffúz mobilitásnak" is nevezhetnénk) a metropoliszban csökkent a látszólagos földrajzi rotáció (vagy "koncentrált mobilitás") javára egyetlen régió belül. A valódi diffúz mobilitásra példa az lenne, ha egy párizsi lakos az ország különböző régióiban található bíróságokra menne át, mondjuk Párizsból Marseille-be, Lille-be, Strasbourgba. A koncentrált mobilitás ezzel szemben abból áll, hogy valaki a pályafutását azzal tölti, hogy Párizsban vagy annak közvetlen közelében (pl. Bobigny, Créteil vagy Versailles) különböző bíróságokra ingázik. Egy bíró magas fokú mobilitásra tarthat igényt, ami lehetővé teszi számára, hogy a hierarchiában előrébb lépjen anélkül, hogy valaha is elköltözött volna.

A tengerentúlon a koncentrált mobilitás nem lehetséges. Ennek részben földrajzi okai vannak, mivel a tengerentúli területek annyira szétszóródtak, hogy nem lehet egyikből a másikba ingázni, részben pedig intézményi okai, mivel a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács ajánlja a fővárosi és a tengerentúli kinevezések váltakozását. Ahogy az egyik tengerentúli bíró, akivel beszéltem, megjegyezte: "Ha valaki normális karriert szeretne befutni, nem léphet előre a ranglétrán a tengerentúlról a tengerentúlra. Kénytelen vagy a fővárosban tölteni egy kis időt."¹³ Ugyanez a Főtanács

13. Interjú a résztvevővel egy19, fellebbviteli bírósági bíróval (2016).

mivel az igazságszolgáltatás, amely lehetővé teszi a *bírák számára*, hogy a szárazföldön egy kis körzetben bíróságról bíróságra helyezték át magukat, nem hajlandó ugyanezt megtenni a tengerentúlon, így nehéz nem gyarmati, nem faji alapon igazolni a politikájukat.

A másik általam megkérdezett tengerentúli bíró, akit felhőborított ez az eltérés, megvizsgálta a vele együtt az 1990-es években végzett *bírák* karrierútját. Azt találta, hogy a körülbelül 150 fős évfolyamból "a kollégáim 80%-a maradt, és előléptették őket a regionális fellebbviteli bíróságra. 80%! El tudják ezt képzelni? Ez azt jelenti, hogy az anyaországban a karrierre regionálisak." ¹⁴ Ezzel szemben a tengerentúli anyanyelvű *bírákhoz* szigorúbb követelményeket támasztanak, amelyek gyakran ellentmondanak a személyes életüknek és törekvéseiknek. Például elmesélték nekem egy tengerentúli natív ügyész történetét, aki azért nem tudott állást vállalni az anyaországban, mert a felesége egy vállalkozás tulajdonosa volt, aki nem tudott elköltözni. Lemondott az igazságszolgáltatásról, és belépett az ügyvédi kamarába. "Maradhatott volna" - magyarázta a barátja - "de egész életében soros ügyész maradt volna. Azt mondta magának: 'Mivel nem lesz normális karrierem, én inkább

inkább a bárba lépjen be. ' Sikerült az ügyvédi kamara prominens tagjává válnia." ¹⁵ A filozófiai munkám során elgondolkodtam a "tengerentúli után tengerentúli is" eredetén.

nem tart" politika. Lehet, hogy ez a gyarmati rendszer maradványa, amelynek során a gyarmatokon született *magisztrátusok* nem kaphattak a fehér fővárosiakkal egyenlő jogokat? Amikor megkérdeztem a fehér metropoliszkutató alanyokat, egyetlen egy sem utalt a gyarmatosításra, vagy legalábbis nem kifejezetten. Ehelyett a kérdésem az egyik legmegdöbbentőbb választ váltotta ki, amellyel e kutatási projekt során találkoztam. Újra és újra azt mondták nekem, hogy a szabályt az indokolja, hogy meg kell védeni a "tropizálódás" veszélyétől. " A következő fejezet ennek a kifejezésnek a jelentését vizsgálja.

A "trópusosítástól" való félelem

A "tropikalizáció" a francia igazságszolgáltatásban messze nem affirmatív posztkoloniális tanulmányok (Aravamudan 1999) szellemében használatos, hanem igen negatív konnotációval bír. A Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács egyik hivatalban lévő tagja a rotációs rendszert "az imperialitás jeleként" mutatta be, hangsúlyozva, hogy a *bírák* "nem élhetnek remeteként. Véleménye ¹⁶ szerint a tengerentúlra kiküldött *bírák* különösen előnyös a helyváltoztatás, mert ott "zárt körben él az ember, és elfelejti a szakmai etikát, van egyfajta tropizálódás". " Illusztrációi között szerepelt "az alkoholizmus, a túlzott közelség egy szigeten, a *magisztrátusok*, akik elveszítik a viszonyítási pontjaikat, a túl hosszú tartózkodás, a szigetről szigetre való ugrálás kockázata", majd így zárta: "A metropoliszban szükség van a feltöltődésre." Más metropolita interjúalanyok a borzalmak hasonló parádéját kínálták a tropicizáció fogalmának kifejtésére: elszigeteltség, az etikai iránytű elvesztése, a rokoni kapcsolatokba való belegabalyodás, tiltott szexuális találkozások, kábítószerrel való visszaélés és mentális betegségek.

14. Interjú a résztvevő 23,bíróval (2016).
15. Interjú a résztvevővel egy19, fellebbviteli bírósági bíróval (2016).
16. Interjú egy 3,fellebbviteli bírósági főbíróval (2015).

Nem meglepő, hogy az általam megkérdezett két tengerentúli bíró utálta a trópusosítás fogalmát. Egyikük szerint azt arra használják, hogy jelezzék "az interesztusok konfliktusának kockázatát. Ők [a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács] elmagyarázzák, hogy ezek [a tengerentúliak régiók] nagyon kis területek, és ha nem hagyod el őket, akkor olyan kapcsolati hálóban ragadsz, amelyek megakadályozzák, hogy megfelelően végezd a munkádat."¹⁷ Amikor felvettem a témát, a másik bennszülött tengerentúli bíró felkiáltott: "Ez egy olyan kifejezés, amitől felforr a vérem, mert én már trópusi vagyok! Nem tudom, hogyan lehetne engem még jobban trópusivá tenni.

A [tropikalizáció] azt jelenti, hogy az ember olyan viselkedésmódokat folytat, amelyeket a metropoliszban nem folytatna, mert amint megérkezik egy távoli városba, együtt lóg [szünet], nem is tudom, [szünet], cégvezetőkkel, koktélparkra jár, barátkozik. Tehát fennáll a veszélye annak, hogy bizonyos dolgok előtt elzárkózol. Gondolom, hogy az ő metropol- itán képzeletükben ezt jelenti a tropicizálódás."¹⁸

Összefoglalva, a "tropikalizáció" kifejezés gyűjtőfogalomként funkcionál, amely a tengerentúliakkal kapcsolatos nagyvárosi szorongásokat foglalja magába. A mérsékelt égövi metropolist a trópusi megfelelőjével szemben felmagasztalja (Bowd és Clayton 2005), mintha Montesquieu klímaelmélete élne és virulna. Megerősíti a tengerentúli régiók - amelyek egyébként távolról sem hasonlítanak a trópusokhoz - homogén, negatív "másikként" (Said 1979) való ábrázolását. A gyarmati hegemonia régóta a fizikai és erkölcsi fertőzéstől való félelemre támaszkodott, amikor a fehér testek idegen földekre költöztek és ismeretlen népekkel léptek kapcsolatba. A gyarmattörténészek (Harrison 1999) kimutatták, hogy a 19. század folyamán a kreolizáció és az akklimatizáció fogalma egyre inkább negatív jelentést hordozott. A gyarmati körülményekre válaszul bekövetkező bármiféle változást az európai normáktól való eltérésnek és ezzel együtt degenerációnak tekintettek.

A tengerentúliak erkölcsi fertőzöttségének mint a bírói integritást fenyegető veszélynek a trópusa nem új (Royer 1987). A gyarmati bírák ítélőképességének hiányát, a kormánnyal szembeni önelégtelenségét és korrupcióját, valamint "szabálytalan" életét és "még gyalázatosabb erkölcsstelenségét" már a gyarmatosítás legkorábbi napjaitól kezdve elítélték (Durand 2004a, 246). Ezek a félelmek szolgálták arra, hogy igazolják a gyarmati bírák hivatali jogviszonyának védelmének hiányát - a hivatali jogviszony megakadályozná a gyarmati bírói kar időszakos "megtisztítását" a nemkívánatos személyektől (Durand 2004a, 248). Ezekre az elképzelésekre emlékeztetve, a mai diskurzusok a tengerentúli állásokat kompromittálónak és kompromittálónak mutatják be, vagy azért, mert eleve kifogásolható nagyvárosiakat vonzanak, vagy azért, mert a tengerentúli tartózkodásnak hatalma van arra, hogy erényes *bírákat* elferdítsen. A tengerentúli posztokra pályázó metropolitákat még mindig azzal gyanúsítják, hogy szegyetlen indítékokból keresik a külföldre távozást: erkölcsi lazaság, kapzsiság, a kaland izgalma, vagy az a vágy, hogy megszabaduljanak a "metropoliszban lévő személyes vagy szakmai problémáktól".¹⁹ Ahogy a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács egyik tagja nyilatkozta: "Ahhoz, hogy valaki odamenjen, nagyon stabilnak kell lennie a magánéletében."²⁰

17. Interjú a résztvevővel egy 19. fellebbviteli bírósági bíróval (2016).

Elektronikusan elérhető a következő címen:

<https://ssrn.com/abstract=3685007>

18. Interjú a résztvevő 23.bíróval (2016).
19. Interjú egy 3.fellebbviteli bírósági főbíróval (2015).
20. Interjú egy 3.fellebbviteli bírósági főbíróval (2015).

A trópusosítás vádja annál is inkább zavarba ejtő, minthogy a tengerentúli *magisztrátusok* tengerentúli hivatalban maradásának megakadályozására szolgáló indoklás, mivel úgy tűnik, leginkább a nagyvárosiakra vonatkozik. A Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács kihasználta a fővárosi *bírák* "védelmére" kidolgozott elvet, hogy a tengerentúli *bírakat* távol tartsa hazájuk ítélőszékeiktől. Beszédes, hogy az elmúlt évtizedekben a tengerentúlon felmerült fegyelmi problémák túlnyomó többsége inkább fővárosi, mint bennszülött tengerentúli *bírakat* érintett. Ahogy egy tengerentúli bíró megjegyezte, ezek a "kollégák nagyrészt azért csúsztak ki a kezükből, mert olyan viselkedést engedtek meg maguknak, amit otthon talán nem engedtek volna meg maguknak."²¹ Az a tény, hogy a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács ilyen eltérő politikát folytat a tengerentúlon és az anyaországban, azzal az ürüggyel, hogy pontosan ugyanazt a büntetési rendszert alkalmazza, további bizonyíték a "tengerentúlon a tengerentúl után nem érvényesül" szabvány ürügyes jellegére. Ha igaz, hogy a korábban idézett bíró kollégáinak 80%-át úgy léptették elő a regionális fellebbviteli bíróságra, hogy soha nem költöztek másik régióba, ahogyan azt a legutóbbi bírói jelentések sugallják, akkor miért nincs olyan szabály, amely szerint a "Normandia után Normandia nem érvényes" vagy a "Provence után Provence nem érvényes"? Miért nem aggódik a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács a fővárosi *magisztrátusok* "normandizálódása" vagy "párizizálódása" miatt?

Ezek a retorikai kérdések arra irányulnak, hogy leleplezzék az előítéletességet, amely a tropikalizáció. A tengerentúli őslakos *magisztrátusok* kényszermobilitása azonban nem az egyetlen példa a prob-lematikus kirekesztésre. Amint a következő fejezetben kifejtjük, az igazságszolgáltatás számos más alárendelő diskurzust és politikát is fenntart.

Egyéb alárendelő diskurzusok és politikák

Az alárendelő diskurzusok és politikák három formája továbbra is hangsúlyos az igazságszolgáltatásban:

(1) a kevés tengerentúli állampolgár alkalmazására felhozott indokok, (2) a fővárosi *bírák* elképzelése a tengerentúli kinevezésekről mint a misszió egy formájáról, és (3) a bíróságok nyelvpolitikája.²²

Antilokalizmus

Az általam megismert, tengerentúli tapasztalattal rendelkező fehér nagyvárosi *magisztrátusok* közül többen olyan leírást adtak a bennszülött szakemberekről, amely a bennszülött káderek és adminisztrátorok gyarmati lebecsülését idézte. Arra a kérdésre, hogy milyen volt a *bíró és a személyzet közötti* interakció a karibi bíróságon, ahol ő is dolgozott, az egyik bíró megjegyezte: "A segédszemélyzet mind helyiek voltak, a *bírák* pedig túlnyomórészt fővárosiak."²³ Megjegyezte, hogy a kontinensen kiképzett alkalmazottak "képzettek" voltak, míg a többiek "tökéletesen alkalmatlanok" voltak. egy sziget volt, a [a sziget neve] belső toborzást végeztek. Mi toboroztuk olyan emberek, akik alig végeztek el a középiskolát." Hogy racionalizálja a hiány a natív

21. Interjú a résztvevővel egy 19. fellebbviteli bírósági bíróval (2016).

22. Ez a lista nem kizárólagos, hanem csupán reflektív a témáról, amelyekkel a figyelemmel való munka során találkoztam.

23. Interjú egy 6. fellebbviteli bírósági főbíróval (2015).

Egy másik bíró, aki két tengerentúli régióban is szolgált, megismételte a helyi inkompetencia eme ak- réjtjét: "Ez egy kicsit olyan, mint az orvosok esetében; itt sincs sok helyi orvos. Tehát a hozzáértésük alapján keressük az embereket, vagy a származásuk alapján? Ez a dilemma." ²⁴Ezek a kijelentések visszhangozzák a 19. századi gyarmati te-hálózatokat, például azt, hogy a bírák toborzása ellen a bennszülött kreolok körében, mivel feltételezhetően rosszul ismerik a francia jogot és nem eléggé emancipáltak a korábbi uraktól vagy általában az ültetvényesektől (Farcy 12)2011., Ezek a gyarmatokon a rabszolgaság 1848-as eltörlését követően elfogadott politikával is összecsengenek, amely szerint az őslakosokat be kellett vonni a gyarmati közigazgatásba, de csak alárendelt feladatokban, míg a fehérek monopolizálták a vezetői pozíciókat (Hélenon 2005, 232-33). Az igazságügyi kontextuson túl ezek az érzések általánosabban is reflektálják a tengerentúliakkal szembeni előítéleteket, amelyek még mindig áthatják a francia társadalmat (Aldrich és Connell 1992).

A centralizmust és az egységet is feljárnították a tengerentúli őslakosok alulreprezentáltságának indoklásaként. Egy fehér fővárosi bíró így nyilatkozott: "Nem tesszük fel magunknak a kérdést, hogy egy *bíró* [*x* tengerentúli régió] [*x* tengerentúli régióból] származik-e, mint ahogy Normandiában sem kérdeznénk meg, hogy egy *bíró* normann-e? Franciaország egységes állam. Az amerikaiak közösségekkel kormányoznak, de Franciaországban nincs kommunitarizmus. Ez olyan lenne, mintha valaki megkérdezné, hogy egy *magistrat* magas, szőke, sötét hajú vagy zsidó. Nem ez a kérdés." ²⁵Amint az idézetből kiderül, különösen a szőke kontra sötét hajú *magisztrátusokra* vonatkozó megjegyzésből, ez a bíró nem tudta felfogni az újrakeresési kérdésem lényegét. Francia republikánus világképében a *magisztrátusok* testetlen és cserélhetetlen fogaskerekek a bírósági gépezetben (Lasser 2004, 37). Nincsenek releváns faji, etnikai, nyelvi, vallási vagy regionális identitásformák. Már maga az identitás ezen formáira való rákérdezés is sértő volt számára, mivel azt sugallta, hogy a *magisztrátusok* nem tévedhetetlenül semleges és pártatlan "a törvény szócsövei", hogy Montesquieu híres jellemzését használjam, amely szerint a bírák logikai lények. Egy másik, a tengerentúlon ülő fehér fővárosi bíró kifejtette ezt a látásmódot:

Mi a köztársaságban vagyunk, és a köztársaság miatt az itteni *megyék* a törvény szerint ugyanolyan *megyék*, mint bármelyik másik, így normális, hogy a bírói testület nem helyiekből áll, még akkor is, ha néhány ügyvéd azt szeretné, ha a bírák színesbőrűek lennének Ami engem illet.

abszolút ellene vagyok; ez nem szín kérdése, hanem szakmai etikai kérdés, mindenféle társadalmi kockázatok, a *bírák*, akik bajba kerülhetnek, mert túl sok embert ismernek, vagy a befolyásoltság kérdése, tehát nagyon-nagyon fontos, hogy a bíró megőrizzen egy bizonyos függetlenséget és távolságot a teljes lakosságtól anélkül, hogy messze fent lenne egy elefántcsonttoronyban.²⁶

24. Interjú egy 10. vezető bíróval (2015).

25. Interjú egy 10. vezető bíróval (2015).

26. Interjú a résztvevővel, egy 16. kerületi bírósági főbíróval (2015).

A tengerentúli őslakosok kirekesztését itt is egy színvak, univerzalista ideológiával igazolják (Gotanda 1991; Cohen 2018). Az érvelés körbeér: e nézet szerint a bennszülött állampolgárok távolmaradása a bírói széktől nem előítéletből fakad. Éppen ellenkezőleg, éppen a bírói kar pártatlansága magyarázza elutasításukat. AZ érvelés tévedése nyilvánvaló: ha a faj, az etnikai hovatartozás és az identitás egyéb jegyei valóban nem számítanak, akkor miért vetne fel "szakmai etikai kérdést, mindenféle társadalmi kockázatot" egy kizárólag helyiekből és "színesbőrűekből" álló bírói testület? Fordítva, miért ne vetne fel hasonló problémákat egy 99%-ban fehér anyaországi metropolitákból álló bírói testület? A tengerentúli és a fővárosi *bírák* kezelésének ellentmondásossága elárulja a színvak diskurzusok mint a faji és gyarmati leigázás mechanizmusainak fennmaradását.

Fővárosi elöljárók küldetésén

Egy másik alárendelő ideológia egyes fővárosi *előljárók* tengerentúli szerepükről alkotott képében jelenik meg. Néhányan úgy tekintenek magukra, mint az utazókra, akik egy egzotikus úti cél felé induló, izgalmas utazásra indulnak. Arra a kérdésre, hogy miért kérte, hogy az egyik legnépszerűtlenebb tengerentúli régióban kapjon állást, egy fehér fővárosi bíró így válaszolt: "Gyönyörűnek találom ezt a megyét. Szeretem ennek a földnek a szépségét. Szeretem az erdőket, a folyókat." ²⁷ Később a beszélgetés során, amikor arról beszélt, hogyan inspirálná a fiatalabb *bírói* generációkat, hogy kövessék példáját, így nyilatkozott: "A bírói iskolának el kell magyaráznia, hogy ez gyönyörű." Egy másik fehér fővárosi bíró távozását a kontinensről az újdonság izgalma motiválta: "Kezdetben azért mentem el, mert úgy gondoltam, hogy [a tengerentúlon] izgalmas funkciókat gyakorolhatunk egészen más helyszíneken." ²⁸ Az ismeretlen földek és a kaland ígérete iránti ilyen vonzalom tükrözi a gyarmati lelkesedést a civilizálatlanok meghódítására és megszelídítésére irányuló missziók iránt.

Az igazságszolgáltatási intézmény azt az elképzelést sulykolta, hogy a tengerentúlra kiküldött *bíráknak* kötelességük az állam példamutató képviselőiként viselkedni, ami azt jelenti, hogy nem szabad "honosodniuk", azaz gyökeret ereszteniük, vagy belekeveredniük a helyi közösségekbe (Burbank és Cooper 2010, 12). Mielőtt elhagyják az anyaországot, néhány napos orientációs kurzuson kell részt venniük a párizsi bírói iskola továbbképző ágában. Egy fehér fővárosi bíró visszaemlékezése szerint, amelyet saját megfigyeléseim is alátámasztanak, a képzés "felhívja a figyelmet számos, a tengerentúlon közös sajátosságra, különösen a tengerentúli média súlyára, az elszigeteltségre ... mivel már nincsenek viszonyítási pontjaink, valóban egy szigeten vagyunk, a lakosságnak a szigetükhöz való nagyon erős kötődésével, valamint néhány tanácsot és figyelmeztetést a távolságtartással, az emberek közötti esetleges promiszkuitással kapcsolatban." ²⁹

Az orientációt kvázi kizárólag fehér metropoliszok tanítják - az általam megfigyelt pár tucat előadó közül csak egy azonosította magát fekete anyanyelvű tengerentúli bírónaként. A fő

27. Interjú egy 10. vezető bíróval (2015).

28. Interjú a résztvevővel, egy 5. nyugalmazott főbíróval (2015).

29. Interjú egy 18. fellebbviteli bírósági bíróval (2015).

Az oktatás tartalma minden területre közös, néhány órát pedig az egyes régiók sajátos városainak szentelnek. Ez az összevonás egy Európától környezeti és kulturális szempontból eltérő, idegen világ definiálásának egyik módja lehet. Az így létrejövő képzeletbeli földrajz feltételezi, hogy a tengerentúli területek nagyfokú egységet alkotnak, és egy homogén másikat alkotnak. Ahogy egy tengerentúli öslakos bíró összefoglalta: "A metropoliták azok, akik elmagyarázzák a metropolitáknak, hogyan kell a tengerentúlon élni."³⁰ Karam (2010, 20) jelentése kritizálta a programot, amiért az "durva víziókat és kliséket hirdetett, amelyek azonosak azokkal, amelyeket már harminc évvel ezelőtt beoltottak." Talán válaszul erre a kritikára, a Bordeaux-i 2017 Bírói Iskola külön képzést indított a tengerentúlról fizetésre kinevezett végzős *magisztrátusok* számára (École nationale de la magistrature 2017b).

"A köztársaság nyelve a francia" A tengerentúli bíróságok a nyelvi imperializmus egyik fő vektora, ami alatt nemcsak a francia nyelv kulturális hierarchizálását értem a tengerentúli anyanyelvekkel szemben, hanem a gyakori ma-

a bírósági eljárásokban való kötelező használatát, még akkor is, ha a peres felek anyanyelve nem a francia. Minden A francia állampolgárok, akár fővárosiak, akár tengerentúliak, elvileg kötelesek a francia nyelvet használni a bírósági iratokban és tárgyalásokon. Az alkotmány nem ismeri el a ~~helyi~~ nyelveket. Az 1992-ben még a következő mondattal is kiegészítették: "A köztársaság nyelve a francia."³¹ Az alkotmánybíróság úgy értelmezte a módosítást, hogy a francia nyelv használatát a közigazgatás és az állampolgárok számára "a közigazgatással és a közszolgálatokkal való kapcsolattartás során" írja elő.³²

A tengerentúlon a francia nyelv használatára vonatkozó követelményt minden bírósági eljárásban a régió jogállásától függően eltérő módon alkalmazzák. Azokon a területeken, amelyek bizonyos autonómiát élveznek, mivel a törvényhozási specialitás elve alapján igazgatják őket, egy viszonylag toleráns rendszer bizonyos körülmények között lehetővé teszi a helyi nyelvek használatát. A francia polinéziai polgári perrendtartás (2001) cikke például kimondja, hogy bármely peres fél "térítésmentesen kérheti eskü alatt álló tolmács segítségét, ha nem beszéli tökéletesen a francia nyelvet". "Ezzel szemben az asszimilációs elvek alapján irányított öt *külső megyében* elvárják, hogy a polgárok a bíróságon franciául beszéljenek, annak ellenére, hogy a lakosság nagy része sem anyanyelvi, sem nyelvtudással nem rendelkezik. Az egyik általam megkérdezett tengerentúli bíró, aki maga is kreol anyanyelvű, így nyilatkozott:

Az biztos, hogy a francia a köztársaság nyelve, de nem lehet figyelmen kívül hagyni a kreolofónokat. A [tengerentúli terület neve] több mint analfabéta 100,000, így ezek az emberek, amikor hozzáférnek az igazságszolgáltatáshoz, terrorizálva vannak, és nem mindig értik meg őket. Vannak emberek, akik nem tudnak franciául, de az én

30. Interjú a résztvevő 23. bíróval (2016).

31. Franciaország Alkotmányának a jú 25. niusi alkotmányos törvénnyel 2. módosított cikke. 1958, 1992.

32. Conseil constitutionnel, Décision no. 96-373 DC du avril 9 Loi 1996, organique portant statut d'autonomie de la Polynésie française, c. 90.

A kollégák nem akarják hallani, hogy a gyorsított büntetőeljárásokban a védelem... a vádlottakat 1 és 4 év közötti börtönbüntetés fenyegeti. Egy félreértés miatt a bíró elveszítheti a türelmét, és makacskodni kezd, holott a vádlott egyáltalán nem ezt akarta mondani A tét óriási. Ahelyett, hogy 6 hónap börtön, ő [a vádlott] 3 évet fog tölteni, mert a bíró semmit sem értett abból, amit mondott.³³

Ez a beszámoló megdöbbentő, tekintettel 407a büntetőeljárás törvénykönyv cikkére, amely előírja a bíróság számára, hogy tolmácsot rendeljen ki, "ha a vádlott, a sértett vagy a tanú nem beszél eléggé a francia nyelvet, vagy ha egy bizonyítékot le kell fordítani." " AZ általam végzett figyelem alapján azonban úgy tűnik, hogy a tengerentúli *megyékben* a tolmácsolás igénybevétele az eljáró bíró belátása szerint történik. A paradoxon az, hogy egy Guadeloupe vagy Réunion bíróságán egy franciául nem beszélő amerikai vagy kínai állampolgár büntetőügyben jogszerűen jogosult lenne tolmácsra, míg egy kreolofon francia állampolgár nem. Amint a korábban idézett bíró utalt rá, sok tengerentúli polgár beszél otthon kreol vagy más nyelveket. Néhány kisebbségi csoport alig beszél franciául, például a haitiak és a hmongok Guyanában (Hazaël-Massieux 2952006,). A tengerentúlon az írni-olvasni tudók aránya jóval alacsonyabb, mint az anyaországban, ami még nehezebbé teszi egyes peres felek számára a bíróságokkal való kommunikációt. Míg 2011-ben a 18-65 év közötti fővárosiak 7%-a számított analfabétának, addig Guadeloupe-on és Guyanában ez a figyelem átlagosan 20% volt, Réunionon és Martinique-on pedig 23% (Damgé és Jublin 2014).

A fővárosi *előjárók*, akikkel beszéltem, azonban hajlamosak voltak minimalizálni a nyelvi politikák hatását. Büszkék voltak arra, hogy a köztársaság törvényeit és elveit követik, és a legkorlátozottabb esetektől eltekintve megkövetelik, hogy a peres felek a tárgyalótermeikben a francia nyelvet használják. Egy fehér fővárosi bíró így emlékezett vissza: "Amikor büntetőperekben elnököltem, voltak emberek, akik kreolul fejezték ki magukat. Volt egy tolmács. Beleegyeztem a tolmács jelenlétebe. A tolmács lefordította a válaszaikat franciára, de a kérdéseket nem, mert olyan szinten értették a franciát, hogy nagyon jól megértették, amit mondtam Ezekben a helyzetekben hagytuk, hogy kreolul fejezik ki magukat. Szeretném tisztázni, hogy ezek az emberek francia iskolákban tanultak." ³⁴ Megjegyzendő a **BÍRÓ** ragaszkodása ahhoz, hogy beleegyezett a tolmács jelenlétebe, és hogy a peres felek francia iskolákban tanultak. A felirat itt az, hogy az öslakosok tudnak franciául beszélni, de nem hajlandók. A tolmács segítségét inkább kegyeleti aktusnak, mintsem jognak vagy a tisztességes eljárás biztosítását szolgáló intézkedésnek tekintik.

Mivel feltételezésük szerint a francia proficiencia egyetemes, néhány nagyvárosi *a bírák* politikai szeparatizmusként élik meg a peres felek azon kérését, hogy anyanyelvükön beszéljenek

33. Interjú a résztvevő 23.bíróval (2016).

34. Interjú egy 10. vezető bíróval (2015).

kihívások. Ahogy egy tengerentúlra kiküldött bíró kijelentette: "Manapság minden kisgyermek [terület neve] megtanul franciául, és különben is, itt mindenki franciául beszél, így a kre-ole iránti igény szeparatista követelés. Mi egy francia országban vagyunk, egy francia *megyében*, így normális, hogy az emberek franciául beszélnek, annál is inkább, mivel mindenki beszél. Akik azt követelik, hogy a bíróságon kreolul beszéljenek, azok szeparatista követelések, amelyeknek véleményem szerint nincs helyük francia történelmünkben. Én magam breton vagyok, ezért nagyon ragaszkodom a regionális **nyelvekhez**, de nem keverek össze mindent. Egy francia bíróság előtt franciául kell beszélnem."³⁵ Ironikus módon a brit-tanyaiak régóta ellenállnak a francia nyelv bírósági használatának. A francia kormány regionális nyelvek elleni háborúja a 19. század végétől az 1950-es évekig tetőzött, de Bretagne-ban a bírósági nyelv kérdése még az 1980-as években is elevenen élt. Ebben az évtizedben egyes bíróságok még mindig engedélyezték a bretonul beszélők tolmácsolását, míg mások elutasították azt azon az elven, hogy "a francia bíróságok előtti eljárás nyelve a francia nyelv" (Abalain 2000,86-87). A megosztottság csak akkor állt meg, amikor az Igazságügyi Minisztérium közbelépett, és figyelmeztetett, hogy a francia az egyetlen engedélyezett bírósági nyelv.

A tengerentúli *megyékben* azt a ragaszkodást, hogy a francia legyen az egyetlen udvari nyelv, úgy értelmezem, mint annak a francia társadalomban elterjedt elutasításnak a tünetét, hogy neokolóniának tekintsék őket. Mindenkitől elvárják, hogy franciául beszéljen, mert ezek a régiók a nemzetállam szerves részét képezik. A nyelvi pluralizmus megengedése annak elismerése lenne, hogy valójában sokféle polgár lakja őket, akik közül sokan nem francia anyanyelvűek, és nem ismerik el a földjükön a főváros által vezetett bírósági rendszer legitimitását. Beszédes, hogy a gyarmati időszakban, amikor mindenki számára világos volt, hogy a gyarmatok nem Franciaországhoz tartoznak, az igazságszolgáltatás nagyvonalúbb nyelvpolitikát folytatott. A társbírákat nemcsak tolmácsok kísérték mindenhová, hanem a gyarmatokon általánosan beszélt nyelveket is tanulták, hogy jobban tudjanak kommunikálni a helyi kolóniákkal és peres felekkel.

A fővárosi előjárónak igazuk lehet abban, hogy a tolmácsolási kérelmek egy része a gyarmati igazságszolgáltatási rendszerrel szembeni tiltakozás. Amikor azonban a nyelv politikai dimenziójáról érdeklődtem, a fővárosiak hajlamosak voltak a helyi ellenállást minimalizálni, vagy azt állítani, hogy ha létezik is, az csak néhány "problémás" területre korlátozódik. Egy bíró például biztosított arról, hogy míg az Antillákon és Francia Guyanában gyakoriak az "identitáskonfliktusok", addig Réunionon ritkán fordulnak elő, amelyet harmonikus, "jól működő olvasztótégelyként" mutatnak be - meglepő kijelentés, tekintve a **sziget** közelmúltbeli zavargásos történelmét.³⁶ A tengerentúli bíróságok elleni politikai tiltakozások kérdése kínos interakciókat váltott ki a kutatás alanyaival. Egy fehér fővárosi bíró, akinek hosszú tapasztalata van a tengerentúli igazságszolgáltatásban, ingerült lett, amikor a helyi ellenállásról érdeklődtem a bírói karral szemben. Affirmédialta, hogy csak egyetlen karibi szigeten volt tanúja "elutasító magatartásnak", és közvetve hozzátette: "A legfontosabb, hogy ez ritka volt. Lehet, hogy egy markáns cikket szeretne írni

35. Interjú a résztvevővel, egy 16. kerületi bírósági főbíróval (2015).

36. Interjú egy 10,vezető bíróval (2015).

mondván, hogy a francia igazságszolgáltatási rendszert ilyen típusú diffikációk sújtják, de figyeljetelek arra, amit mondok, ne legyetek szelektívek a beszámolómban, ezek elszigetelt események maradtak.³⁷

* * *

Bizonyos mértékig ez a reakció jól példázza a fehér nagyvárosi *bírák* vonakodását, hogy szembenézzenek az igazságszolgáltatás gyarmati történetével és annak folyamatos alárendelő hatásával. Hajlandóak megvitatni a kulturális különbségeket, és alkalmanként elítélni a tengerentúli bíróságok által a tengerentúli őslakosok alulreprezentáltságát, de az igazságszolgáltatási rendszerrel szembeni ellenállás komolyan vétele átlépi a határt. Feltételezésem szerint ez azért tabu, mert egy nyílt vita az igazságszolgáltatást - más közintézmények mellett - a folyamatos faji és gyarmati alárendeltséghez hozzájárulónak tekintené. A francia *bírák* etikája az önfeláldozás és a szolgálat. A köztársaság színvak ügynökeiként képezték ki magukat (Lasser 2004), akik a közjőért küzdenek a lövészárkokban, ezért a kognitív disszonancia, amely ezzel a realizációval jár, hatalmas lenne.

Eddig az érvelés a mai tengerentúli igazságszolgáltatásra összpontosított. A következő részben visszamegyünk az időben, hogy azt sugalljuk, hogy a gyarmati korszak igazságszolgáltatása bizonyos tekintetben jobban alkalmazkodott a felhasználókhöz és kulturális környezetükhöz, mint a mai megtestesítője.

IV. AZ ELFELEJTETT GYARMATI POLITIKÁK

Az általam megkérdezett két tengerentúli bírótól eltekintve egyik kutatási alanyom sem tűnt érdekeltnek - vagy nagyon is tisztában volt a tengerentúli igazságszolgáltatás gyarmati történelmével. Ez a kerülés várható volt. Ahogy Stoler (2011) érvelt, a "gyarmati afázia" a francia nyilvános és tudományos diskurzusok gyakori, ha nem is definiális jellemzője. A gyarmatosítást megelevenítő, faji alapú erőszak rendszere - amely vitathatóan még mindig áthatja a posztkoloniális államot - ellentétben áll a Franciaországot színvak, univerzalista köztársaságként, a *magisztrátusokat pedig* pártatlan, testetlen közszolgaként megjelenítő domináns önreprezentációval (Cohen 2018). Más közhivatalnokokhoz hasonlóan a *magisztrátusok* is vonakodnak szembenézni ezekkel a múltbeli és jelenlegi igazságtalanságokkal. Ugyanakkor a gyarmati bírói kar olyan politikákat művelt, amelyek visszatekintve furcsán progresszívnek tűnnek. A *bírák* tehát két okból is tartózkodhatnak a gyarmati múltjuk megvitatásától: egyrészt azért, mert az feltárná a szisztematikus jogtalanságokat, másrészt pedig azért, mert összehasonlításukkal leleplezné a posztkoloniális igazságszolgáltatás elégtelenségét.

Egy figyelmeztetés itt is helyénvaló. A céloom hangsúlyozottan nem az, hogy rózsás képet fessek a társas igazságszolgáltatásról. Azt sem állítom, hogy a gyarmati állam a gyarmati csoportok érdekeit tartotta szem előtt. Éppen ellenkezőleg, a következőkben ismertetett kezdeményezésekkel kísérletezett, hogy megvédje és megszilárdítsa hatalmát.

37. Interjú egy 10. vezető bíróval (2015).

A kispad diverzifikálása

Bár pontos adatok nem állnak rendelkezésre, úgy tűnik, hogy a gyarmati időszakban a gyarmatokon született *magisztrátusok* közül többen ültek a bírói székben, mint a mai *magisztrátusok* 1%-a. Az 1830-1950 közötti időszakban a mai tengerentúli *megyékben a bírák* közel 38%-át a tengerentúli őslakosok közül toborozták (Farcy 2011,15-16). Természetesen ezeknek a "bennszülött" *bírának* a többsége európai származású fehér bőrű volt. Ezek a területek a telepes gyarmatosítás régiói voltak, ahol rabszolgák, szabad színesbőrűek és nem európai bevándorlók éltek, de a 17. századtól kezdve "fehér kreolok" is, vagyis az európai gyarmatosítók fehér leszármazottai, akik a jómódú rabszolgatartó ültetvényesektől a szegény mezőgazdasági munkásokig terjedtek. A 19. század elejétől kezdve azonban néhány színesbőrű *bíró* is helyet kapott a bírói székben. Az 1847abolicionista Maximilien Just így írt az Antillákról: "A haditengerészeti miniszter, engedve a közvélemény lelkiismeretének, néhány színesbőrű férfit hozott a gyarmati bírói testületbe, de olyan diffikációkkal!" (Just 54).1847,

Néhány évtizeddel később már tartósabb erőfeszítéseket tettek a bennszülött *magisztrátusok* integrálására és általában véve a gyarmati adminisztrátorok toborzására a gyarmati alattvalók közül, ami a gyarmati káderek képzésére szolgáló szakiskola létrehozásában nyilvánult meg. A 1885felfedező Auguste Pavie 13 kambodzsai fiataalt hozott Párizsba azzal a céllal, hogy "oktassa őket és bevonja őket az országuk igazgatásába" (Enders 1993, 272). Megszületett az École coloniale, későbbi nevén École nationale de la France d'outre mer. Ez 1934-ig a fehér metropolitákkal együtt képezte az úgynevezett autochton adminisztrátorokat és *magisztrátusokat* (Mus 171948.). A dekolonizáció időszakában az iskola arra törekedett, hogy "afrikánizálja" a gyarmati adminisztrátorokat, és nagyobb számban vegyen fel olyan, korábban gyarmati alattvalókat, akik nemrég kaptak állampolgári jogokat. Egy rendelet1957 előírta, hogy az új adminisztrátorok 70%-ának tengerentúli őshonos állampolgároknak kellett lennie (Enders 278).1993,

Ezek az utolsó pillanatban tett erőfeszítések, hogy a birodalom összeomlásakor a bennszülött lakosság beleegyezését biztosítsák, az igazságszolgáltatásban találtak szembetűnő megnyilvánulást. Az algériai háború kellős közepén1959, a parlament úgy döntött, hogy az újonnan létrehozott bírói iskola helyeinek 10%-át "muszlim francia állampolgárok" számára különíti el - ez az akkoriban szokásos kifejezés az Algériában őshonos francia állampolgárok és az európai származásúak megkülönböztetésére szolgált.³⁸ A jogszabály emellett létrehozott egy laterális felvételi eljárást az őshonos saria bírák számára, hogy a felvételi vizsga és az évekig tartó iskoláztatás megkerülésével közvetlenül a francia bírói székbe kerülhessenek. A jogalkotók motivációja az volt, hogy "növeljék az Algériában született muszlim francia állampolgárok számát, akik részt vesznek a közfeladatok ellátásában", a tervezet preambuluma pedig megjegyezte, hogy "a muszlim bírák száma teljesen elégtelen." ³⁹Ezek a reformok opportunisták, tizenegyedik órában végrehajtott

38. Loi organique no. 60-87 du janvier26 portant1960 promotion exceptionnelle des Français musulmans dans la magistrature et modifiant l'ordonnance no. 58-1270 du décembre 221958.

39. Projet de loi organique no. portant119 promotion exceptionnelle des Français musulmans

dans la magistrature et modifiant l'ordonnance no. 58-1270 du décembre 22 déposé 1958, le juin 4 1959.

az algériai őslakos elit támogatását próbálja biztosítani a rezsim számára. Algéria függetlenné válása a rövid életű kísérlet végét jelentette.1962

Ma alkotmányellenesnek tartják azt az elképzelést, hogy kvóták segítségével biztosítsák a faji és etnikai kisebbségek és a tengerentúli őshonos állampolgárok képviselőtét a bírói székben. Bár Franciaország számos magán- és állami szervezetben kötelező nemi kvótákat alkalmaz, erős jogi, társadalmi és politikai vonakodás tapasztalható a faji és etnikai hovatartozás figyelembevételével szemben a felvételi döntések során, nem is beszélve affirmatív cselekvési programok kidolgozásáról (Suk 2013).

Jogi pluralizmus

Míg a francia igazságszolgáltatás központosított, egységes szervezet, néhány tengerentúli régióban bizonyos fokú jogi pluralizmust enged meg, amint azt a korábban tárgyalt Új-Kaledónia közelmúltban történt elismerése is bizonyítja. A gyarmati állam vitathatatlanul jobban ellenezte a helyben talált őshonos igazságszolgáltatási rendszerek fenntartását és támogatását, mint a mai. Ez részben szükségszerűségből adódott. Egy teljesen új igazságügyi szervezetet a semmiből felépíteni nemcsak rendkívül erőforrásigényes, de a helyi lakosság szemében a legitimitás biztosítása szempontjából is hatástalan lett volna (Tamanaha 2008).

Számos gyarmaton a franciák által létrehozott bíróságok kapcsolatot teremtettek a gyarmati törvények és az őslakosok törvényei és szokásai között. Maga az igazságszolgáltatás két síkra oszlott, a gyarmatosítók által létrehozott úgynevezett francia törvényszékekre és a bennszülöttek törvényszékeire, amelyek jellemzően a már meglévő igazságszolgáltatási intézményekre támaszkodtak. Az előbbieket túlnyomórészt a fővárosból kiküldött hivatásos *bírák*, az utóbbiakat pedig a gyarmati adminisztrátorok által "segített" - azaz a gyarmati adminisztrátorok ellenőrzése alatt álló - bennszülött notabilitások alkották (Fabre 2004). A bennszülöttek ügyeiben a bennszülött bíróságok voltak illetékesek, de a társhatalom megtartotta a felülvizsgálati jogot: a főbírák gyarmatiak voltak, a gyarmati bíróságok feladata volt a bennszülött bíróságok döntéseinek homologizálása, a fellebbezések pedig a francia törvényszékekhez kerültek. A megállapodás messze nem volt csodaszer, mivel a gyarmati hatalom megszilárdítása érdekében az őslakos jogintézmények átvételétől függött, miközben fenntartotta az őslakosok jogának a francia jognak való alárendeltségét (Christelow 1985,9-10). Ugyanakkor a gyarmati alattvalók számára hozzáférést biztosított az igazságszolgáltatás egy olyan formájához, amelyet - bizonyos mértékig - polgártársaik osztottak ki, saját nyelvükön, saját törvényeik és szokásaik alapján, és amely lehetőség a legtöbb mai tengerentúli polgár számára hiányzik.

Igazságügyi oktatás

Az 1905École nationale de la France d'outre-mer-ben külön programot hoztak létre a gyarmati *magisztrátusok* képzésére. Ezt a programot a második világháború után a közintézmények irányítását átvevő technokraták annyira sikeresnek ítélték, hogy ez szolgált mintául a II. világháború után létrehozott Nemzeti Igazságügyi Iskola számára. A mai Igazságügyi Iskolával 1958.ellenében azonban, amely nem alkalmaz egyetlen tengerentúli, teljes munkaidős, őshonos tanárt sem, az École nationale de la France

d'outre-mer az 1940-es években néhány, a gyarmatokon honos professzort is foglalkoztatott, például a klasszikus arab nyelvet tanító Mohamed Abd El Jalilt Marokkóból (Enders 1993, 281). A leendő *magisztrátusok* megismerkedtek azon területek törvényeivel, kultúrájával és nyelvével, amelyeken dolgoztak.

arra rendeltettek, hogy szolgáljanak. Volt egy szék a "néger-afrikai civilizációk" és az "indokínai civilizáció" számára. " A gyarmatosított társadalmakra fordított figyelem pragmatikus volt, tekintettel arra, hogy a *magisztrátusoknak* kommunikálniuk kellett az őslakosok törvényszékeivel, és felügyelniük kellett azokat. Ez a birodalmi hegemoniához és az azt fenntartó tudás és hatalom közötti elválaszthatatlan kapcsolathoz is kapcsolódott (Cohn 1996). E baljós előfeltevések ellenére a gyarmati igazságügyi képzés olyan kíváncsiságot mutatott a "másik" iránt, amely ma hiányzik.

Az Igazságügyi Iskola nem kínál alap- vagy továbbképzést az Új-Kaledóniában, a Wallis- és Futuna-szigeteken, valamint Mayotte-on hatályos három őshonos jogrendszerben. A tengerentúlon általánosan beszélt nyelveken, mint például az indián, kreol, melanéz, tahiti és más polinéz nyelveken nem indítanak tanfolyamokat. A felvételi vizsgán az egyetlen kötelező idegen nyelvi vizsga az angol nyelvből van. A jelöltek választhatják a német, spanyol, olasz vagy arab írásbeli nyelvvizsgát (*arabe littéral*) is. Ez a szűk lista azt jelenti, hogy a tengerentúli jelöltek nem használhatják ki többnyelvűségüket, hogy többpontokat gyűjtsenek olyan nyelvek ismeretének bizonyításával, mint a kreol, arawak, jawe, tahiti vagy shimaore. Az észak-afrikai származású, az arab nyelv népnyelvi formáiban jártas jelentkezők hasonlóan hátrányos helyzetben vannak, mivel az iskola csak az írásban használt modern standard arab nyelvből vizsgázik, amelyet valójában senki sem beszél. A francia *bírák* tehát nem részesülnek sem képzésben, sem vizsgáztatásban a francián kívüli azon nyelvekből, amelyeket a peres felek a kontinensen vagy a tengerentúlon a legnagyobb valószínűséggel beszélnek.

Amikor a mobilitás volt a probléma Amint azt korábban már említettük, a földrajzi mobilitás a *magisztrátusok* egyik legelismertebb tulajdonsága, amely elengedhetetlen a magas szintű pozíciókba való előléptetéshez. A rotáció (a tengerentúli és a fővárosi bíróságok közötti oda-vissza áthelyezések formájában) de facto kötelező a tengerentúli bírák számára.

mint a rettegett tropikalizáció megelőző gyógymódja. Ezzel szemben a gyarmati korszakban a *magisztrátusok* gyakori mobilitásáról úgy gondolták, hogy az a probléma, nem pedig a megoldás. Mivel nem rendelkeztek birtokjogi védelemmel, a bíróságok létszámhiánya miatt folyamatosan településről településre - vagy egyetlen településen belül régióról régióra - helyezték át őket (Farcy 2011, 3). A hiányzó vagy megüresedett bírói helyek pótlására erősítésre és helyettesítésre volt szükség. A gyarmati *bírák* toborzásának nehézségei mellett az igazságszolgáltatást a hiányzások is sújtották (Durand 2004b, 62-65). Úgy tűnik, a fővárosi *magisztrátusok* hosszú és gyakori szabadságokat, valamint hosszabb betegszabadságokat vettek ki, amelyekért a gyarmatok sokat szidott klímáját és a gyarmatok egészségtelenségét okolták. Ironikus, hogy manapság a mobilitást a szakmai etika garanciájaként hirdetik, amikor a gyarmati időkben ez egy intézményi tervezési stopper volt az endemikus humán erőforrás-hiány megoldására.

V. KÖVETKEZTETÉS Ez a cikk azt állította, hogy a francia tengerentúli bíróságok a különböző alárendelő diskurzusok és politikák révén továbbra is a gyarmati ellenőrzési mechanizmusoknak vannak kitéve. A jelen feltételezett

a dekolonizált, egységes nemzetállam arra törekszik, hogy az őslakos népeket távol tartsa a kispadtól - vagy legalábbis

legalábbis a hazájukban található bíróságoktól - és nem kérdőjelezi meg a tengerentúlon a nagyvárosok által igazgatott bírósági rendszer fenntartásának jogszerűségét.

A birodalomnak a központból a perifériára való egyirányú áramlástól való eltávolodásáról szóló uralkodó elméletekkel összhangban néhány következtetésem nem a tengerentúli régiókra vonatkozik. A kolonializmus távolról sem egyirányú utca, hanem a metropoliszban és a tengerentúlon zajló, egymástól függő kapcsolatok és kölcsönös átalakulások folyamata. Amint azt máshol már kifejtettem (Cohen 2018), az igazságszolgáltatás gyarmati formái a nagyvárosi bíróságokon is működnek, különösen azokon a bíróságokon, amelyek a jogfosztott, szegregált, gyakran *banlieues*-nek nevezett városrészekben találhatók. Ezeken az elszegényedett városi területeken a bíróságok meglepően hasonlóan tűnnek tengerentúli társaikhoz. A peres felek és a segítő személyzet fajlag sokszínű, többnyelvű és túlnyomórészt helyi lakosok. Ezzel szemben a *bírák*, akik ritkán töltnek el néhány évnél hosszabb időt "keménynek" tartott posztokon, túlnyomórészt fehérek és egynyelvűek, különösen a magas beosztásban lévők. Ők jellemzően a lakóhelyük szerinti affluens városközpontokból vagy külvárosi negyedekből ingáznak. A tengerentúlra kiküldött kollégáikhoz hasonlóan ezek a *magisztrátusok* is átmeneti jelenlétet jelentenek, gyakran ellentétben a lakossággal, amelyet szolgálniuk kellene. Ebben az értelemben a tengerentúli és a fővárosi bíróságok (egy részhalmaza) egymás tükörképei, amelyek közös vizsgálatot igényelnek az itt és ott fellelhető közös alárendelő gyakorlatok feltárása érdekében.

HIVATKOZÁSOK

- Abalain, Hervé. 2000. *Histoire de la langue bretonne*. Quintin: Gisserot.
- Adler-Nissen, Rebecca és Ulrik Pram Gad. 2013. *Európai integráció és posztkoloniális szuverenitásjátékok: Az EU tengerentúli országai és területei*. New York: Routledge.
- Aldrich, Robert és John Connell. 1992. *Franciaország tengerentúli határai: Départements et territoires d'outre-mer*. Cambridge: Cambridge University Press.
- . 1998. *Az utolsó kolóniák*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Allen, Robert L. "A belső (neo)gyarmatosítás elméletének 2005.újrértékelése." *Black Scholar* 35:2- 11. Allott, Antony N., Jean-Pierre Royer és Emile Lamy. 1988. *Magistrat au temps des colonies*. Lille: L'espace juridique.
- Aravamudan, Srinivas. 1999. *Tropicopolitans: Tropic Tropicalis: Colonialism and Agency, 1688-1804*. Durham, NC: Duke University Press.
- Barkey, Karen. 2008. *A másosság birodalma: Az oszmánok összehasonlító perspektívában*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bennington, Alice. 2016. "(Re)writing Empire? A posztkoloniális tanulmányok recepciója Franciaországban." *Historical Journal* 59:1157-86.
- Benton, Lauren. 2002. *Jog és gyarmati kultúrák: Jogi rendszerek a világtörténelemben, 1400-1900*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Berg, Sven. 2006. "Snowball Sampling-I." In *Encyclopaedia of Statistical Sciences*, szerk. Samuel Kotz et al., 1:7817-21. Hoboken, NJ: Wiley.
- Blanchy, Sophie és Yves Moatty. 2012. "Le statut civil de droit local à Mayotte: Une imposture?" *Droit et société* 80:117-39.
- Bonny, Ibhawoh. 2013. *Birodalmi igazságszolgáltatás: Afrikaiak a birodalom udvarában*. New York: Oxford University Press.

- Bowd, Gavin és Daniel Clayton. 2005. "Trópusiasság, orientalizmus és francia gyarmatosítás Indochinában: Pierre Gourou munkássága, 1927-1982." *French Historical Studies* 28:297-327.
- Burbank, Jane és Frederick Cooper. 2010. *Birodalmak a világtörténelemben: Power and the Politics of Difference*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Burra, Arudra. 2016. "Mi a 'gyarmati' a gyarmati törvényekben?" *Amerikai Egyetem Nemzetközi Jogi Szemle* 31:137-69.
- Carayol, Rémi. 2011. "Mayotte: Les cadis rendent la justice." *Libération*, március 30.
http://www.liberation.fr/societe/2011/03/30/mayotte-les-cadis-rendent-la-justice_725471.
- Célestine, Audrey és Aurélie Roger. 2014. "L'outre-mer' à la croisée du national et du local: Construction, évolution et appropriation d'une catégorie sur trois terrains ultramarins." *Terrains et travaux* 24:121-42.
- Cerquiglini, Bernard. 1999. *Les langues de France*. Paris: Ministère de l'éducation nationale.
- Christelow, Allan. 1985. *Muszlim törvényszékek és a francia gyarmati állam Algériában*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Cohen, Mathilde. 2017. "A francia ügyész mint bíró: Az ÁCS hibája?" In *Ügyészek és demokrácia: A Cross-National Study*, szerk. Maximo Langer és David Alan Sklansky, 109-37. Cambridge: Cambridge University Press.
- . 2018. "A bírói sokszínűség Franciaországban: A kimondatlan és a kimondhatatlan." *Law and Social Inquiry* 43:1542-73.
- Cohn, Bernard. 1996. *A gyarmatosítás és a tudás formái: A britek Indiában*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Conseil supérieur de la magistrature. 2014. *Rapport d'activité*. Paris: Conseil supérieur de la magistrature.
- Damgé, Mathilde és Matthieu Jublin. 2014. "Qui sont les illettrés en France?" *Le Monde*, September 9.
http://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2014/09/18/qui-sont-les-illettres-en-france_4490014_4355770.html
- Delaney, Erin. 2016. "Alkormányos értelmet keresve az intézményi tervezésben: The Debate over Judicial Appointments in the United Kingdom." *International Journal of Constitutional Law* 14:752-68.
- Durand, Bernard. 2003. "Observer la justice coloniale sous la IIIème République." In *La justice d'un siècle à l'autre. Ultimes regards, premières projections*, szerk. Jean-Pierre Royer, 55-81. Párizs: PUF.
- . 2004a. "Un dogme soumis 'à la force des choses': L'inamovibilité des magistrats Outre-mer." *Revue d'histoire du droit* 82:241-62.
- . 2004b. "Les magistrats coloniaux entre absence et errance." In *Le juge et l'outre-mer: Les roches bleues de l'Empire colonial*, ed. Bernard Durand and Martine Fabre, 47- 70. Lille: Centre d'histoire judiciaire.
- École nationale de la magistrature. 2017a. "Catalogue de formation continue." http://www.enm.justice.fr/sites/default/files/publications/Catalogue_FC_2017.pdf.
- . 2017b. "Des enseignements spécifiques aux prises de fonctions en outre mer." May 15. http://www.enm.justice.fr/?qactu=15mai2017_Des-enseignements-specifiques-aux-prises-de-fonctions-en-outre-mer.
- Enders, Armelle. 1993. "L'École Nationale de la France d'Outre-Mer et la formation des administrateurs coloniaux." *Revue d'histoire moderne et contemporaine* 40:272-88.
- Fabre, Martine. 2004. "Le magistrat d'Outre-mer: L'aventure de la justice." In *Le juge et l'Outre-mer: Les roches bleues de l'Empire colonial*, szerk. Bernard Durand és Martine Fabre, 71-93. Lille: Centre d'histoire judiciaire.
- . 2005. "Les justices coloniales: Clones imparfaits du système judiciaire métropolitain." *Quaderni Fiorentini* 33/34:641-73.

- Farcy, Jean-Claude. 2011. "Quelques données statistiques sur la magistrature coloniale." *Clio Themis* 4. <http://www.cliothemis.com/Quelques-donnees-statistiques-sur>.
- Gagné, Natacha, Stéphanie Guyon és Benoît Trépied. 2018. "Az ultramarines bírák." Special issue, *Ethnologie française*. 48.
- Gemeenschappelijk Hof van Justitie. 2016. *Jaarverslag*.
- Ginsburg, Tom és Nino Garoupa. 2009. "Hírnév, információ és a bírói szervezet." *Journal of Comparative Law* 4:228-56.
- Gotanda, Neil. 1991. "Az 'Alkotmányunk színvak' kritikája." *Stanford Law Review* 44:1-68.
- Harrison, Mark. 1999. *Éghajlatok és alkotmányok: Health, Race, Environment and British Imperialism in India, 1600-1850*. New Delhi: Oxford University Press.
- Hazaël-Massieux, Marie-Christine. 2006. "Et si l'on parlait des créoles dans les territoires créolo-phones?" *Ela: Études de linguistique appliquée* 143:281-96.
- Hélenon, Véronique. 2005. "Races statut juridique et colonisation: Antillais et Africains dans les cadres administratifs des colonies françaises d'Afrique." In *L'esclavage, la colonisation, et après: France, États-Unis, Grande Bretagne*, ed. Patrick Weil és Stéphane Dufoix, 229-93. Paris: PUF.
- Hendry, Ian és Susan Dickson. 2011. *Brit tengerentúli területek joga*. Oxford: Hart.
- Humbert, Sylvie. 2016. "Les magistrats et la Cour d'appel de Cayenne au XIXe siècle." *Histoire de la justice* 26:125-34.
- INSEE (Institut national de la statistique et des études économiques). 2014. "Recensement de la population en Nouvelle-Calédonie en 2014." <https://www.insee.fr/fr/statistiques/1560282#figure8>.
- . 2016. "Bilan démographique 2016." <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2554860>. Jouhaud, Yves. 1958. "À propos du statut de la magistrature d'Outre-Mer." *Extrait du Recueil Penant* 68:33-160.
- Just, Maximilien. 1847. *Les magistrats des colonies depuis l'Ordonnance du 18 Juillet 1841*. Paris: Daguerre.
- Karam, Patrick. 2010. *Voies et moyens et proposés permettant de favoriser le nombre de magistrats originaires d'Outre-mer*. Paris: Délégation interministérielle.
- Kolsky, Elizabeth. 2010. *Gyarmati igazságszolgáltatás Brit Indiában: A fehérek erőszak és a jogállamiság*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lasser, Mitchel. 2004. *Bírósági tanácskozások: A Transparency and Legitimacy*. New York: Oxford University Press.
- Le Meur, Oona. 2015. "Szokásjog és szokásjog Új-Kaledóniában: Jogi pluralizmus, állampolgárság és a külső/belső szuverenitás." *SOAS Law Journal* 2:230-59.
- Malleson, Kate és Peter H. Russell, szerk. 2006. *A bírák kinevezése a bírói hatalom korában: Cél Perspectives from Around the World*. Toronto: University of Toronto Press.
- Mbembe, Achille. 2011. "Franciaország provincializálása." *Public Culture* 23:85-119.
- Merry, Sally Engle. 1991. "Review: Law and Colonialism." *Law and Society Review* 25:889-922.
- Ministère de la justice. 2017. "Juridictions judiciaires d'outre-mer." Január 17. <http://www.justice.gouv.fr/organisation-de-la-justice-10031/lordre-judiciaire-10033/juridictions-judiciaires-doutre-mer-24277.html>.
- Mus, Paul. 1948. "La formation des cadres administratifs d'Outre-Mer E.N.F.O.M. ou E.N.A.?" *La revue administrative* 1:16-23.
- Politix. 2016. "L'État outre-mer." Különszám, *Politix* 116.
- Renucci, Florence. 2016. "Les magistrats dans les colonies: Un autre apprentissage des normes juridiques?" *Cahiers de la Justice* 493-501.

- Rivera Ramos, Efrén. 2001. *Az identitás jogi konstrukciója: Az antizigymatosítás jogi és társadalmi öröksége Puerto Ricóban*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Royer, Jean-Pierre. 1987. "Portrait du juriste colonial: Magistrats et administrateurs dans l'Afrique du XIXe siècle." *Revue française d'administration publique* 42:91-101.
- Saada, Emmanuelle. 2014. "Több mint egy fordulat? A "gyarmati" a franciatudományban." *French Politics, Culture and Society* 32:34-39.
- Said, Edward. 1979. *Orientalizmus*. New York: Vintage. Saito, Natsu Taylor. 2002. "A 'Másik' feletti teljhatalom érvényesítése: Indiánok, bevándorlók, koloniális Tárgyak, és miért kell az amerikai joggyakorlatnak a nemzetközi jogot beépítenie." *Yale Law and Policy Review* 20:427-80.
- Sénat. 2008. "Départementalisation de Mayotte: Sortir de l'ambiguïté, faire face aux responsabilités." <https://www.senat.fr/rap/r08-115/r08-11510.html>.
- Sharafi, Mitra. 2008. "Igazságszolgáltatás sok szobában Galanter óta: A jogi pluralizmus dezromantizálása a kulturális védelem révén." *Law and Contemporary Problems* 71:139-46.
- Sheppard, Todd. 2011. "A dekolonizáció és a köztársaság." In *The French Republic: History, Values, Debates*, szerk. Edward Berenson et al. 252-61.: Cornell University Press.
- Simon, Patrick. 2008. "A tudatlanság választása: A vita az etnikai és faji statisztikákról Franciaországban." *Francia politika, kultúra és társadalom* 26:7-31.
- Stoler, Ann Laura. 2011. "Gyarmati afázia: Race and Disabled Histories in France." *Public Culture* 23:121-56.
- Suk, Julie. 2013. "Kvóták és következmények: A Transnational Re-evaluation." In *Philosophical Foundations of Discrimination Law*, szerk. Deborah Hellman és Sophia Moreau, 228-49. Oxford: Oxford University Press.
- Tabuteau, Jacques. 1987. *La balance et le capricorne: Histoire de la justice dans les Mascareignes*. Saint-André, Réunion: Océan.
- Tamanaha, Brian. 2008. "A jogi pluralizmus megértése: A múltból a jelenbe, a helyiből a globálisba." *Sydney Law Review* 30:375-411.
- Trépied, Benoît. 2012. "Új őslakos kérdés Franciaország tengerentúli területein?" Books and Ideas.net, június 13. <http://www.booksandideas.net/A-New-Indigenous-Question-in.html>.
- . 2016. "Városi kanaki szülők a szokásjogi perben: An Ethnography of the Customary Family Court of Nouméa, New Caledonia." *City and Society* 28:99-112.
- Trépied, Benoît és Stéphanie Guyon. 2013. "Outre-mers indigènes." *Genèses* 91:2-6.
- Uimonen, Jari. 2014. "A személyes státusz a francia jogban: With Special Focus on Overseas Territories." *International Journal on Minority and Group Rights* 21:451-68.
- Union Syndicale des Magistrats. 2017. *Útmutató "Magistrats: Vos droits"*. Paris: Union Syndicale des Magistrats.
- Vergès, Françoise. 2005. "L'Outre-Mer, une survivance de l'utopie coloniale républicaine?" In *La fracture coloniale*, szerk. Nicolas Bancel et al., 67-74. Párizs: La Découverte.
- Weeramantry, Christopher és Nathaniel Berman. 1999. "Konferencia: Grotius Lecture Series." *American University International Law Review* 14:1515-69.
- Wilder, Gary. 2001. "Nagy-Franciaország keretézése a két háború között." *Journal of Historical Sociology* 14:198-225.
- Yusuf, Hakeem O. és Tanzil Chowdhury. 2019. "A gyarmati alkotmányosság fennmaradása a brit tengerentúli területeken." *Global Constitutionalism* 8:157-90.